

Svenska
Fyrsällskapet
www.fyr.org

Blänket

2024 3 Årg 28

inkl. HÖSTPROGRAM 2024

© Foto: Annette Seldén/N

Adress:

Svenska Fyrsällskapet
Box 1200
131 27 Nacka Strand
Tel 08 710 3333

Hemsida: www.fyr.org

Redaktör:

Maria Elsby
Terrassvägen 3 Stockevik
451 78 Fiskebäckskil
Tel. 0523-221 39
Mobil: 0707-804375
e-post:
maria.elsby@gmail.com

Ansvarig utgivare/ordf.

Jan Olsén
Boda Byväg 13
139 90 Värmdö
Tel. 0706-223137
e-post: jankg.olsen@gmail.com

Nästa manusstopp:
25 augusti 2024

ISSN 1404-3262

Omslagsbild:

Nidingen

Foto: Annette Seldén

Svenska
Fyrsällskapet
www.fyr.org

Blänket

2024:3

Informationsskrift
för medlemmar i
Svenska Fyrsällskapet.

*Författarna är själva
ansvariga för artiklarnas
innehåll och bilder.*

Bankgiro: 5401-9344
Bank: Handelsbanken
IBAN: SE30 6000 0000 0005 0942 0818
Bic/Swift-code: HANDSESS
Organisations nr: 802439-0216

Innehåll

Hej alla fyrälskare	4
<i>Jan Olsén</i>	
Redaktörens ruta	5
<i>Maria Elsby</i>	
Svenska Fyrällskapets program hösten 2024	6
Människor kring en fyr	10
<i>Karl Petersson</i>	
Jultomtarnas verkstad?	17
<i>Maria Elsby</i>	
"Ett fyrfaldigt leve för Nidingen som fyller 400 år	18
<i>Jan Olsén</i>	
Tankar om en Dansk Fyrförening	20
<i>Peter Jensen</i>	
Fyrfakta - sällan hundraprocentig	23
<i>Magnus Rietz</i>	
Evert Taube, Nr 4 av 13	24
<i>Leif Elsby</i>	
Utflykt till Islandsbergs fyrplats 28 april	27
<i>Anna & Kurt Toresson</i>	
Winga Vänner firar 40 år	28
<i>Björn Hedberg</i>	
Allt har inte varit ljusst i fyrnarnas sken	30
<i>Tom Karlberg</i>	
FyrviRki	39
<i>Marie Tilosius</i>	
Fyrforum den 24 till 25/5 2024	40
<i>Jan Olsén</i>	
Protokoll fört vid årsmöte med Svenska Fyrällskapet	42
<i>Styrelsen</i>	
Presentation av tre nya styrelsemedlemmar	44
<i>Anders Unosson</i>	
Barnens sida	45
<i>Hanna Nilhammer</i>	
Notiser	23, 38
Boktips	46
<i>Christian Lagerwall & Norsk Fyrförening</i>	
Till Esbjörn Hillbergs Minne	47
Klubbmärken, tröjor, m.m.	48
Hur blir jag medlem i Svenska Fyrällskapet?	49
Hur gör man för att få en artikel publicerad i Blänket?.....	49
Svenska Fyrällskapet; styrelse och kommittéer	50
Medlemsavgifter för 2024	51

HEJ ALLA FYRÄLSKARE

Hoppas att ni haft en skön sommar och att ni hunnit med några trevliga fyrplatsbesök.

Nu börjar hösten närma sig och många fyrplatser kommer att ha öppet under helger. Om ni googlar på den fyrplats ni vill besöka så hittar ni information om öppettider m.m.

Hos Svenska Fyrsällskapet händer det mycket under hösten. Det blir många intressanta föredrag och fina utflykter.

I Blänket nr 3 (detta nummer) hittar ni vad respektive programkommitté har att erbjuda. All information finns också på vår hemsida.

Vårt projekt med att arrangera fyrutställningar fortsätter. Många fyrplatser har under våren och försommaren genom vår försorg försetts med fyrutrustningar via vårt avtal med Sjöfartsverket. Många besök har det blivit i förrådet i Karlsro i Norrköping.

Många platser är färdiga. Det har blivit jättefint, men en hel del arbete kvarstår eftersom många fyrplatser vill komplettera sin utställning, vilket vi kommer att hjälpa till med. Ett par fyrplatser som renoverats kommer att få sin utrustning under hösten.

Följande platser har fått fyrmaterial för utställningar eller är på väg att få.

Hållö, Måseskär, Nidingen, Morups Tänge, Kullen, Sandhammaren, Landsort, Hoburgen, Östergarn, Slite och Fårö.

Kompletteringsönskemål förväntas komma ifrån Morups Tänge och Måseskär.

Nyleverans kommer att ske till Gotska Sandön, Vinga och Örskär.

Renoveringar

Klara till midsommar 2024: Högbonden, Tislarna, Landsort, Sandhammaren (Maskinhuset)

Pågår och klara under 2025: Stora Karlsö, Fårö

Beräknas klart under 2026: Gotska Sandön

Det finns också planer på en permanent fyrutställning på Sjöhistoriska muséet i Stockholm. Muséet kommer stängas under nästa år för att huset behöver helrenoveras. Under renoveringen skall en ny permanent utställning planeras. Då finns tankar på att skapa en stor fyrutställning.

Under hösten kommer vi också börja planera för utställningar på Norrlandskusten. De platser vi ska titta på är Högbonden, Bjuröklubb, Pite Rönnskär och Malören. Även Bönan (Gävle) kan vara aktuell.

Med vänlig fyrhälsning

Jan Olsén

Redaktörens ruta

Så har vi då passerat mitten av sommaren, men ännu återstår en höjdpunkt för oss som älskar fyrar, nämligen den Internationella Fyrdagen/-helgen som i år infaller 17-18 augusti (på de flesta platser där dagen firas). Mailadresser till fyrarna hittar du på www.fyr.org under "Aktiviteter" och "Internationella Fyrdagen".

Ta detta unika tillfälle, som bara återkommer en gång om året, att besöka en fyr/fyrplats och kanske få möjlighet att klättra upp i fyren och se eventuella utställningar. Många har samtidigt olika arrangemang som café och försäljning.

Man kan också göra som Leif och jag gjorde d.v.s. besöka en mindre och dessutom riven fyrplats. Vi packade Zodiacen i bilen, åkte till Hällevikstrand på Orust och körde ut till Högholmen. Där fanns 1890-1911 en bemannad fyr som lyste ut i gattet vid det fruktade Kråksundsgap. Fyren var sedan länge borta men det var roligt att gå runt och leta upp fyrfundament för att inte tala om bostads-huset. Här fanns bara grunden kvar, men man kunde se planlösningen. Vill du läsa artikeln så finns den i Fyrwiki under Blänket 2012:4 sid. 10.

Det jag vill ha sagt är att man behöver inte besöka en av de stora fyrarna utan man kan leka detektiv också på mindre och f.d. fyrplatser. Det är vid få tillfällen man känner sig så tillfreds med tillvaron som när man i solsken sitter lutad mot en fyr, har en matsäck med sig och spanar ut över havet och tänker på hur livet levdes där förr.

Något som inte känns lika tillfredsställande är att ingen nappat på att bli min efterträdare. Känns lite konstigt att ett 25-årigt jobb som jag verkligen gillat inte lockar någon annan. Då jag fick uppdraget av Esbjörn Hillberg kände jag det som ett hedersuppdrag och så känns det fortfarande. Har jag beskrivit redaktörskapet tillräckligt lockande eller är det bara så att ingen numera vill arbeta gratis?

Nidingens fyrplats, som anlades av danskarna, fyller i år 400 år. En högst aktingsvärd ålder. Fyren och fyrplatsen har därför fått stort utrymme i detta nummer av Blänket. En fyrplats som är vida känd ja man skall nog kunna säga ökad.

Tom Karlberg har lagt ner ett enormt arbete på att sammanställa tragedier vid eller i närheten av fyrarna längs svenska kusten från Malören i norr till Ursholmen i väst uppe vid norska gränsen.

Barnen är ju föreningens framtid så "Boktipset" ägnas denna gång helt åt dem. Norsk Fyrforening har gjort en trevlig målarbok med teckningar av fyrar att färglägga. Svenska Fyrsällskapet har faktiskt något motsvarande fast i lösbladsform. I Fyrwiki har Leif Elsby lagt in teckningar av fyrar i olika svårighetsgrad att färglägga. Ett tips till fyrguider, lägg ut en packe med teckningar och sätt en hink med färgpennor bredvid. Barn älskar att fylla i och det spelar absolut ingen roll om fyren får de rätta färgerna eller inte. Det är inte det som är poängen!

Önskar er alla en god fortsättning på sommaren.

Maria Elsby

OBS! Om vi tvingas ställa in föredrag eller utflykter kommer detta att anslås på Fyrsällskapets hemsida www.fyr.org.

Svenska Fyrsällskapets program hösten 2024

17-18 augusti

Internationella fyrdagen/fyrhelgen

Svenska Fyrsällskapet arrangerar den Internationella Fyrdagen på den tredje helgen i augusti. Lokala avvikelser kan förekomma, för besked se <https://fyr.org/aktiviteter/internationella-fyrdagen.html>
Den Internationella Fyrdagen firades första gången 2002 och firas sedan dess varje år av många fyrrar runt Sveriges kust.

17 augusti Lysekil

Stångehuvud fyr / Fyrspaning

Stångehuvud fyr är öppen kl 13-16.
Skymningsspaning från "Vindarnas Grotta" då fyrarna i lederna runt Lysekil tänds.
Samling 20.30 Gullmarsvallen/Pinnevik
Vid otjänlig väderlek ställs denna spaning in. Mer info Magdalena Skalegård 0702-345474.

17-18 augusti

Utflykt till Väderöbods Fyrplats

(Reservdag 24-25 augusti)

Samling i Hamburgsund vid fotbollsplanen 200 m norr om färjan till Hamburgön, lördag 20 augusti kl 10.00. GPS-adress Strandvägen 22.
Beräknad återkomst till Hamburgsund kl 17 på söndagen.
Båtresan tar 1,5 timma till Väderöbod. Föreningen guidar besökarna runt i husen och på ön. De som vill och kan får gå upp i fyren. I och med att fågelskyddsperioden är över kan vi vid torr väder gå runt hela ön. Detta kräver dock att man är fullt rörlig. Vid tjänligt väder på hemresan kan vi gå en liten omväg förbi de vackra öarna Florö och Dyngö utan landstigning. Vädret påverkar vad vi kan göra.
Kostnad: 1500 kr/person. Deltagare minimum 5 max 10. I arrangemanget ingår kaffe, lunch, middag, frukost och lunch före avfärd.
Täcke och kuddar finns. Tag med lakan, örngott, handduk och (bad)kläder efter väder samt egen flytväst.

Anmälan: Tidigast anmälningssdag 1:a maj, sista anmälningssdag 4:e augusti till Magnus Blomstrand, tel. 0732-305229 eller email blomstrandmagnus@gmail.com och därefter insättes avgiften **1500 kr/person** på Föreningen Väderöbods plusgiro 330684-2 inom 7 dagar. OBS! Anmälan är bindande efter 5/8 och giltig när avgiften är betald. Vid avanmälan efter 5 augusti återbetalas inte avgiften.
Vid inställd tur på grund av väder betalas hela avgiften tillbaka. En kölista upprättas vid fler än 10 anmälningar. Var noga med att ange **Väderöbodsresa samt namn och telefonnummer** så att det går att meddela om turen måste ställas in. Beslut om utfärd baserat på vädret tas på torsdag kväll före avfärden. Vid sydvästlig vind över 9 m/s kommer vi att ställa in turen. Vid andra vindriktningar än sydväst tål vi lite högre vindstyrkor. Vi ställer inte in på grund av regn eller temperatur. Denna utflykt ordnas av Föreningen Väderöbod på initiativ av Programkommitté Väst. Båtresan ut till Väderöbod sker i privat öppen båt. Resan sker på deltagarnas egen risk.

Utflykt till Sandhammarens fyrplats, samling lördag 7 september kl 12.00 utanför fyren

Fyrvisare informerar och berättar om fyren och fyrutställningen. Därefter kan vi gå upp i fyren. 12 personer kan gå upp samtidigt. Efter fyrbesöket går man ner till Räddningsstationen för information och visning av denna. Medhavd fika kan förtäras vid Räddningsstationen alternativt kan man göra ett besök på restaurangen/kiosken som ligger 50 m från stranden. För mer info se: sandhammarensfyrplats.nu

Entré till fyren och fyrutställningen 40 kr och Räddningsstationen är 20 kr vilket betalas på plats.

Anmälan senast 31 augusti till Fleming Eklund, e-post fystad8@gmail.com eller tel 0705-180671.

Samling: Saltholmens Bätterminal, Göteborg, lördag 14 september kl 11.50.

Åter Saltholmen kl 16.

Vi åker med båt, Börjessons Fjordskär, c:a 50 min, ut till Tistlarna söder om Göteborg. Tistlarnas fyr tändes 1905 och var en av de sista stora bemannade kustfyrar som byggdes. Fyren avbemannades 1969.

Under resan ut berättar **Jacob Olofsson, Sjöfartsverket** om renoveringen av Tistlarnas fyr. Jacob var projektledare för denna renovering.

Vi är på Tistlarna c:a 2 tim och då kan du gå upp i fyren, få en liten titt in i en av fyrvaktarbo-städerna, som idag är privata, njuta av ön och kanske ta ett bad.

Under tiden på ön finns det inget väderskydd och båten lämnar ön under vårt besök där. Så ha med kläder efter väder.

Ta med egen fika det finns inget att köpa på ön.

Antal personer: max 45

Anmälan som är bindande görs till fyrprogvast@gmail.com 13-19 augusti.

Ange namn, medlemsnummer och mailadress!

Kostnad 400 kr/person insättes på Fyrsällskapetets bankgiro 5441-3174 inom 5 dagar efter bekräftad anmälan.

Obs! var beredd på att vinden kan göra att båten lägger till vid berget och inte bryggan.

Då tillägningen vid ön är väderkänsligt så kan turen komma att ställas in vid otjänlig väderlek.

Vi kommer att meddela senast kl 18 torsdag 12 september om resan blir inställd på Fyrsällskapetets hemsida. Du måste själv förvissa dig om att resan blir av genom att titta under aktiviteter på Fyrsällskapetets hemsida www.fyr.org eller ringa någon i programkommittén.

Blir resan inställd så betalas avgiften tillbaka.

Vid frågor ring Marie Tilosius 0705-545151

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, onsdag 18 september kl 19.00.

Jenny Elfving har bott på och skrivit en bok om fyren.

Resväg kommunalt: Buss 65 till busshållplats Moderna Muséet på Skeppsholmen, gå 100 m mot norra udden. Parkering finns i anslutning till Folkhögskolan.

Lokal: Sjösala, ingång vid Huvudentrén.

Inträde: 20 kr (obligatoriskt), inträde + kaffe med kaka 40 kr.

Anmälan senast 13 september till Jan-Bertil Sölvin, tel. 0734-445915 eller e-post till ulf.schloss@telia.com.

22-23 september

En natt på Hållö

Samling Kungshamn vid båten (Zita) till Hållö söndag 22 september kl.12.45.

Åter Kungshamn kl.14 måndag 23 september.

Hållö fyr, utanför Smögen, tändes 1842 och fyrplatsen var bemannad till 1969.

Under eftermiddagen den 22 september får vi en guidning av Hållö fyr, kapell och naturrum. Se www.hallofyr.se. På kvällen tänds vi en grill och njuter av skenet från fyren. Hållö fyr har 2023 fått ett nytt svepande sken.

Kostnad: 1230 kr per rum (2pers)+ båtresa 150 kr/pers (2023) + guidning i fyren 70 kr.

Antal rum 11 (22 personer). Vi bor två personer i varje rum på vandrarhemmet "Hållö Utpost" www.utposthallo.se, medtag lakan och all mat du behöver. Är du ensam resenär, försök att hitta en "rumskompis".

Anmälan: till fyrprogvast@gmail.com. Efter bekräftelse att det finns plats får du en kod från Fyrsällskapet. Sedan bokar du själv ditt rum och båtresa och betalar det.

Rum bokar du själv genom att ringa till Hållö Utpost tel. 0702-368202 och ange koden.

Båten bokar du också själv genom Hållö Utpost/Transporter.

Vid eventuella frågor ring Marie Tilosius tel 0705-545151.

13 oktober Gotland.

Fyrar i/som bild-, ord-, och tonkonst

Visby, Almedalsbiblioteket, söndag 13 oktober kl 14.00

Föredrag med bilder och ljud av **Gunnar Sillén**.

Ingen avgift, ingen anmälan (Biblioteket har servering)

Vid frågor kontakta Gunnar Sillén 0705-822422.

16 oktober Stockholm

Fyrar på västra Jylland och Finnmark i Norge

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, onsdag 16 oktober kl 19.00.

Jan Hopfinger visar bilder och berättar om sina resor i Danmark och Norge.

Resväg se 18 september

Inträde: 20 kr (obligatoriskt), inträde + kaffe med kaka 40 kr.

Anmälan senast 12 oktober till Jan-Bertil Sölvén, tel. 0734-445915 eller e-post till ulf.schloss@telia.com.

28 oktober Henån

Måseskär / Våra fyrar idag

Kajutan, Biblioteket, Henån, måndag 28 oktober kl 18.30

Vi visar filmen "Måseskär" producerad av Bohusläns museum. Därefter berättar **Lars och Agneta Holm** om Måseskär och Karingön. Lars växte upp på Måseskär på 1960-70-talet.

Ann Holmdahl, Svenska Fyrsällskapet, berättar om hur läget är för våra fyrar idag: utställningar och renoveringar.

Ingen anmälan, ingen avgift, fika kan köpas

Vid frågor kontakta Ann Holmdahl, tel. 0703-539550.

2 november Gotland

Fyirutställning i Slite

Föreningen Fyrtillsyn Gotlands nya fyirutställning presenteras på plats med guidning i

Slite Sjöfartsmuseum, kl 14.00, av fotograf **Magnus Rietz**

Avgift: 50 kr inklusive kaffe och bulle

Anmälan senast 27 oktober till Göran Storm 0705-601190 eller Gunnar Sillén 0705-822422

5 november Göteborg

Vinga - mer än en fyrplats

Fd Sjömanskyrkan vid Stigbergstorget, Amerikagatan 2, tisdag 5 november kl.19.00.

Föreningen **Vinga Vänner**, som i år firar 40 år, tar dig med på en tur i ord och bild på Vinga. Fyren, naturen, föreningen, lotsarna, Evert Taube och mycket mer om denna porten in till Göteborg. Se: wingavanner.se

Anmälan: ingen

Avgift: 50 kr inklusive kaffe/te och bulle. Betalning med Swish eller kontant (jämma pengar).

Vid eventuella frågor ring Marie Tilosius 0705-545151.

13 november Stockholm

Fyrrar i bildkonst, litteratur och musik

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, onsdag 13 november kl 19.00.

Gunnar Sillén, styrelsemedlem i Fyrtillsyn Gotland, kåserar och visar bilder med musik.

Resväg se 18 september

Inträde: 20 kr (obligatoriskt), inträde + kaffe med kaka 40 kr.

Anmälan senast 9 november till Jan-Bertil Sölvén, tel. 0734-445915 eller e-post till ulf.schloss@telia.com.

17 november Göteborg

Se fyrrarna blinka runt Hönö och i Göteborgs inlopp

Utflykt till Hönö Klåva i solnedgång/tidig kväll, söndag 17 november kl 16.00

Vi åker till Hönö Klåva med egna bilar eller buss, Röd express, från Centralstationen i Göteborg, färja till Hönö och buss, nr 2, till Hönö Klåva. Kolla busstider!

Vi träffas i hamnen på parkeringen mitt emot Hemköp kl 16.00, ungefär när solen går ner. Bussen stannar vid Hönö Klåva, strax före Hemköps affär. Härifrån går vi en kort sträcka upp till vattentornet, på berget c:a 3 våningar hög.

Här har vi en fin utsikt över Norra Skärgården och inloppet. **Vinga, Trubaduren, Viten, Gäveskär** och mer kan du se härifrån. Vi kommer i skymningen för att se fyrrarna lysa och blinka. Till vår hjälp har vi en lista med kompassbäring till fyrrarna i närheten. **Leif Lexell** hjälper oss att hitta rätt bland fyrlyusen. Listan finns att ladda ner på www.fyr.org/aktiviteter. Ja, och så ta med kikare, kompass och båtsportkort om du har. Ficklampa eller kanske pannlampa och fika. Det finns inga sittplatser på tornet, men det finns ett räcke runt och fika får man göra stående. Vill du se fyrrarna i dagsljus så är det bara att vara tidig och själv gå upp till utsiktsplatsen och vänta där på oss andra.

Vid frågor ring Göran Sernbo 0704-449843

Ingen anmälan, ingen avgift. Fyrsällskapet bjuder på alkoholfri glögg och pepparkakor. Denna utflykt kan du göra på egen hand, vi blir glada om du skriver ett mail till oss på fyrprogvast@gmail.com och berättar hur det gick.

Fyrutflykter m.m. anordnade av andra

Under Västerhavsveckan v 32 (3-11 augusti) finns det möjlighet att besöka **fyrrarna Hällö och Måseskär i Bohuslän**. Veckan anordnas av Västra Götalandsregionen och man kan se hur man tar sig ut till dessa fyrrar på hemsidan www.vgregion.se/vasterhavsveckan

Nidingens fyrplats firar i år 400-årsjubileum och det måste naturligtvis uppmärksammas i Blänket på flera sätt. Här kommer en berättelse från förr. Ett omtyckt tema.

Bilderna har inte högsta kvalitet men ändå stort värde.

Redaktören

Människor kring en fyr

Hemmets Veckotidning, 24 apr 1953. N:r 17. Årg. 25

Karl Peterson

Fjorton personer befolkar Nidingen, fyrplatsen på den säregna rullstensformation som markerar den farligaste passagen i hela Kattegatt. Om deras liv på det ensliga skäret och om den ryktbara fyrplatsens historia berättar HVT:s utsände i denna intressanta artikel.

Fyrbåten från Nidingen ligger vid Rödeholme och tar ombord proviant. Det är inte små förråd som behövs. Fyrplatsens husmödrar måste tänka noga och på lång sikt när de gör upp inköpslistorna, ty här ute kan man inte springa till handlarn och få en burk peppar eller ett kilo socker i en handvändning mitt i matlagningsbestyren.

Vid Rödeholme på Onsalalandet ligger en stor ruffad motorbåt och guppar på vågorna. Den hör hemma på Nidingens fyrplats, belägen omkring 6 km till havs i Kattegatt, sydöst om Onsalahalvön i norra Halland. Ombord befinner sig en man, klädd i Kungliga Lotsverkets

uniform. Det är fyrmästare Douglas Walding på Nidingen, och idag har han gått iland med båten för att hämta dels fyrbåtspersonalens veckoproviant och dels HVT:s utsände medarbetare, som beretts tillfälle till ett par dagars vistelse på den ryktbara fyrplatsen.

Bekantskapen med fyrmästare Walding är snart gjord, och sedan dröjer det inte länge förrän vi med förenade krafter stuvat de olika proviantlådorna i ruffen och baxat ombord en hundrakilos säck med säd - ty det finns faktiskt även höns ute på Nidingen. Och efter ytterligare en stund har båten vänt stäven ut mot Kattegatt.

Så snart båten hunnit upp i jämnhöjd med Malön, Onsalalandets yttersta utpost på det här hållet, dyker Nidingens välkända silhuett upp med sina tre fyrtorner - eller fyra kanske man skulle säga, ty på det lilla undervattensskäret Lilleland ungefär en kilometer öster om själva Nidingen reser sig även ett fyrton, den s.k. Lillelandsfyren - och efter hand som de granitgrå kustklipporna förtonar akteröver, börjar vi kunna urskilja den ena detaljen efter den andra där ute på fyrplatsen.

Från den nya fyrens altan skådar vi ut över de två äldre fyrstornen, vilka numera tjänat ut men får stå kvar som ett par intressanta kulturminnesmärken. De tillkom år 1832 - före den tiden bestod Nidingens fyr av öppna fyrgrytor - samt byggdes på till sin dubbla höjd 14 år senare. De två gamla gråstensväktarnas saga var all i och med det nya fyrstornets tillkomst för sju år sedan.

Vi ser det vita maskin- och vakthuset, som hukar vid foten av det högsta av fyrstornen, den lilla rödmålade stuga som utgör fyrmästarens bostad och de båda vita byggnader, i vilka skärets tre fyrvaktarefamiljer har sitt hemvist. Läger vi därtill några mindre bodar och några kraftiga stengården som likt en borggårdsmur omgärdar den lilla öns mittparti, så finns det faktiskt inte mer av bebyggelse att omnämna här ute.

Motorbåten gör en stor försiktig sväng för att gå fri från de farliga grund, som på alla sidor omger den underliga rullstensformationen mitt ute i havet som blivit kallad Nidingen. Det finns bara ett håll från vilket man kan närma sig fyrplatsen, och inte ens här kan man gå ända in till ön utan måste kasta ankar ett par hundra meter från stranden. Någon hamn, där båten kan ligga skyddad för väder och vind, finns således heller inte. När båten inte skall användas måste den med mycken möda och stort besvär dras

Från Nidingen kommer en roddbåt fyrbått till mötes för att ta oss iland

upp på land. Detta sker med tillhjälp av ett slags tralla i vilken båten placeras. Sedan rullas hela ekipaget upp på ett par järnvägsspår, som från ön sticker en god bit ut i havet.

Men inne på Nidingen har man hållit utkik efter båten. Kanske väntar man på provianten, men man väntar säkert ännu mer på den post och de flera dagar gamla tidningar som herr Walding passat på att hämta under besöket i land. Därför ligger redan en roddbåt med en av fyrmännen vid åror och väntar ute på ankarplatsen, och i denna transporteras raskt såväl provianten som besökaren över till det lilla skäret.

Så länge sjöfart överhuvudtaget bedrivits i våra svenska farvatten, har namnet Nidingen varit känt och fruktat av alla sjöfarande som den mest riskabla platsen att passera i hela Kattegatt. Otaliga är de fartyg, som i nattens mörker eller i snöglopp och tjocka ränt upp på de lömska grunden här ute, och otaliga är de sjömän som här fått utkämpa en ojämn kamp mot hav och vågor. Många av dem har lyckats ta sig iland på det lilla skäret, men många är de som funnit en namnlös grav här ute i Kattegatts vågor. Otaliga är också de människor kring fyren, vilka under årens och århundra-

Den nya, ultramoderna fyren togs i bruk 1946. I centrum av linsapparaten i lanternnen sitter en tusenwattslampa. Kring denna svänger linsystemet och sänder ut sex mångdubbelt förstärkta ljusstrålar, var och en med en ljusstyrka på 300.000 normalljus.

denas lopp levat i ensamhet ute på Nidingens vindpinade skär, där de i nattens mörker och ofta i rykande storm och piskande, iskallt regn medan vågorna rutit och brutits till skummande kaskader över reven där ute, hållit liv i den lilla ljuslåga som tänts för att frälsa deras sjöfarande medbröders liv.

Ty Nidingen, som är vårt lands äldsta fyrplats, har inte alltid kunnat ståta med tre präktiga fyrtorn, varav det ena är ett av vårt lands allra modernaste och där fyrens väktare kan sitta i en varm och ombonad kammare och lyssna till vindens dån utanför. Det har funnits en tid - och den är inte så långt avlägsen som man kanske tror - då fyren Nidingen såväl som på de flesta andra fyrplatser endast bestod av en öppen koleld, eller i detta fall två öppna koleldar, ty Nidingen har så långt tillbaka man vet haft två fyrågor för att de sjöfarande skulle kunna skilja dem från Anholt. Dessa eldar måste hållas vid liv hur vädrets makter än behaga driva sitt spel.

Sjalva ön eller skäret Nidingen skiljer sig högst avsevärt från alla andra öar och skär i dessa farvatten. Dessa består nämligen i allmänhet till större delen av kala klippor och glattslipade hällar, vilka så gott som lodrätt stiger upp från sjöbottnen, medan Nidingen inte har något synligt berg utan utgör toppen av en väldig rullstensås, vilken har sin största sträckning under vattenytan.

Den del av skäret som höjer sig över havsytan, är omkring en kilometer lång och omkring tre hundra meter bred på det bredaste stället. Men vid storm och grov sjö händer det att havet spolar över en del av skäret och sätter det som nu synes vara torra land under vatten. Så värst grov sjö behöver det förresten inte vara för att en landsättning på Nidingen helt skall omöjliggöras. Så är även förhållandet under de tider på vintern då isen varken bär eller brister och då den hindrar småbåtarna från att komma fram. Då är människorna kring fyren fullständigt isolerade, och den enda kontakten med yttervärlden går via radio och telefon. Ja, det har till och med hänt att denna isolering har kunnat vara månader i sträck, och att post, tidningar och proviant har måst släppas ned på ön från flygmaskin.

Nidingen är Sveriges äldsta fyrplats. Det vill säga äldst i det nuvarande Sverige är den inte, ty Falsterbofyren tillkom redan år 1202 och fyren på Kullen år 1560, medan Nidingen först kan räkna sin uppkomst från år 1624. Alla dessa fyrar var emellertid från början dansk egendom. Men vid freden i Brömsebro 1645 blev bl. a. Nidingen svensk. Innan dess fanns ingen fyr i Sverige och därför kan Nidingen med fullt fog anses som vårt lands första fyrplats.

Som tidigare nämnts bestod Nidingens fyrar från början och ända fram till år 1832 av öppna fyrgritor. Men detta

år uppfördes, efter en massa skrivelser och klagomål från de sjöfarandes sida, de första fyrtornen på Nidingen. Även dessa var avsedda för koleldning, men här var fyrgrytorna inneslutna i lanterniner av glas. Sedan dröjde det inte mer än fjorton år förrän nästa steg i utvecklingen togs. De båda fyrtornen om- och påbyggdes så att de blev ungefär dubbelt så höga som förut. Samtidigt slopades fyrgrytorna och ersattes av rovoljelampor, de gamla glaslanterninerna fick lämna plats för moderna linsapparater och vaktrum inreddes i själva tornen.

Sedan dess har de båda fyrtornen, uppmurade av bastanta gråstensblock som "lånats" från Marstrands fästning, fått göra tjänst ända fram till år 1946, då den nya, ultramoderna fyren, uppförd av dåvarande förste fyringenjören i Kungl. Lotsverket, Hilmer Carlsson, och försedd med alla nutida agremanger, stod färdig att tas i bruk. När Nidingens nya fyrtorn var färdigt slopades visserligen de båda äldre fyrarna, men de båda gråstenstornen revs inte ner utan får stå kvar som ett par intressanta kulturminnesmärken.

Halvt nedgrävd i sanden ligger en livbåt, som spolats i land av havet och här synas av fyrvaktare Sjöstedt. Havsbotten utanför Nidingen är full med vrak efter fartyg, vilka mött sitt öde på de lömska rullstensreven. Vattnen utanför Nidingen är kända som vår värsta skeppskyrkogård.

Fyrvaktare Carlsson ser över den gamla mistsignalkanonnen, som varit bra att ha vid otaliga tillfällen när tjockan stått ogenomtränglig över havet och varning till sjöfarande varit starkt av nöden.

Nidingen är som sagt inte bara Sveriges äldsta utan även en av dess allra modernaste fyrar. I centrum av linsapparaten där uppe i lanterninen, till vilken en vindeltrappa på 112 steg leder, är en elektrisk tusenwattlampa placerad. Kring denna svänger linsystemet som en miniatyrkarussell och sänder ut sex mångdubbelt förstärkta ljusstrålar i nattens mörker. Varje ljusstråle har en ljusstyrka på 300,000 normalljus.

Uppe på fyraltanen har Nidingens mistsignalanordning, en elektriskt driven membransändare, en s.k. Nautofon, fått sin plats, och vid tornets fot ligger maskinhuset, från vilket fyranläggningen i dess helhet manövreras.

I maskinhuset finns även två stycken råoljedrivna motorer med tillhörande elaggregat att ta till om det skulle uppstå något fel eller avbrott på kabeln från land. Och i vaktrummet, som även återfinnes i maskinhuset, är radiotelefon och Nidingens radiofyransordning inrymda. Denna radiofyr är strängt taget alltid i verksamhet. Dess sändningar regleras

nämligen helt automatiskt av en klocka inne i vaktrummet. Vid klart väder sänder radiofyren en gång i timmen, men vid dimma ställs den in på "tät-sändning", d.v.s. då sänder den en gång var fjärde minut först bokstäverna NI (de båda första bokstäverna i namnet Nidingen). Detta upprepas tre gånger - naturligtvis på morsealfabetet - och därefter fjorton korta och en lång signal samt slutligen på nytt tre gånger bokstäverna NI.

Hur fyrpersonalen levde

Hur fyrpersonalen på Nidingen i äldsta tider haft sina bostadsförhållanden ordnade vet man strängt taget inte mycket om, men av tillgängliga uppgifter synes de ha varit tämligen enkla. Fyrvaktarnas familjer var då bosatta i land och för de tjänstgörande ute vid fyren fanns endast något slags övernattningsstuga, där fyrvaktarna kunde ta sig en slummer mellan vakterna under den tid de tjänstgjorde ute på skäret.

I och med de första fyrtornens tillkomst ansågs det nödvändigt att fyrpersonalen med sina familjer var bosatta därute, och därför uppfördes det första egentliga bostadshuset på Nidingen år 1832. Denna byggnad finns ännu kvar i moderniserat skick och utgör nu hem för två av familjerna på Nidingen. Från början bodde alla fyra familjerna i samma hus. Fyrmästaren disponerade då två rum för sig och de sina och de tre fyrvaktarfamiljerna vardera ett. Kök och bakugn var gemensamma för samtliga familjer.

Numera bor de fyra familjerna här ute - Nidingens hela befolkning uppgår till fjorton personer, män, kvinnor och barn inräknade - i moderna, ljusa och hemtrevliga lägenheter med värmeledning, vatten och elektriskt ljus. Fyrmästaren förfogar över en rödmålad, villalikhade stuga och även förste fyrvaktaren

Fyrmästare Douglas Walding, som här ses vid radiofyrens instrumentbräda, har varit stationerad ute på Nidingen sedan 1928, först som fyrvaktare, sedan 1948 som fyrmästare och före honom var hans far fyrmästare här ute i 30 år.

har ett eget hus att bo i med sin familj, medan de båda övriga familjerna fått lika moderna lägenheter i det första bostadshuset på Nidingen.

Ända fram till år 1924 fanns det även en särskild s.k. "lotsbarnskola" ute på skäret. Den sköttes av en lärarinna. Numera får barnen från Nidingen såväl som från våra andra fyrplatser ute i havsbandet gå i skola i land. Vid mitt besök på Nidingen är två av fyrvaktarfruarna inne på fastlandet för att sköta skolhus-håll åt sina telningar.

Fru Margit Waldings barn är emellertid redan vuxna och har flugit ur boet, och när jag på kvällen sitter och småpratar med henne och hennes make i familjens trivsamma kök, passar jag på att fråga henne hur en husmoder som i alla fall lever så pass isolerat som hon, ser på sin uppgift. Och min värdinna, som trots att hon är född fyrmästare-

Man har inte roligare än man gör sig, och på en enslig fyrplats gäller det att roa sig själv så gott man kan. Här förgyller fyrpersonalen på Nidingen upp tillvaron med kafferep hemma hos fru Walding. Vårdinnan, fru Margit, själv sitter på stugtrappan. Den andra damen är fru Karin Eliasson, och herrarna är - förutom värden - fyrvaktarna Sjöstedt, Eliasson och Carlsson.

dotter och har tillbragt större delen av sin levnad på någon enslig fyrplats, inte tycks ha tagit någon skada av isoleringen eller vantrivts med sin lott, utan är glad, pigg, intelligent och allmänintresserad, blir inte svaret skyldig:

- Inte skiljer sig vårt liv här ute så värst mycket från vilken annan husmoders som helst, säger hon. Åtminstone inte numera. Vi har liksom alla andra fruar våra barn att sköta. Men eftersom vi inte som fruarna i städerna ständigt har butiker av olika slag inpå knutarna, måste vi naturligtvis organisera vårt arbete på ett lite annorlunda sätt. Vi måste med andra ord alltid se till att vi har något att ta till i visthusbodarna. Man kan ju aldrig veta om vi kan bli isolerade här ute under en längre tid. Vi kokar in och saltar ner kött och fisk, konserverar och

dylikt. Särskilt framåt jultiden är det viktigt att vi har rikligt med mat i huset. Inte bara på grund av högtiden, utan kanske snarare för att isoleringsrisken då är som störst. Liksom alla andra fruar har vi även här våra små kafferep. Och det kan jag säga, att tacksammare radiolyssnare än fyrfolket får man leta efter. Ivriga bokläsare är vi i allmänhet också för den delen. Men böcker är ju tyvärr så dyra nu för tiden ...

Sälunda talar fru Walding, och jag är säker på att man ute vid alla ensliga fyrplatser skulle sätta stort värde på att få sig tillsänt ett gott vandringsbibliotek då och då. Och - varför inte - en och annan liten bokgåva.

Nidingen är känd och fruktad som vårt lands allra värsta skeppskyrkogård. Havsbottenen här omkring är fullprickad med vrak efter fartyg som mött sitt öde på de hemska rullstensreven, och ibland när det är klart vatten kan man till och med urskilja dessa Nidingens offer med blotta ögat.

Inte är därför naturligare än att samtalet så småningom även glider in på dessa händelser. Ingen är mera skickad att berätta om strandningarna här ute än fyrmästare Walding, vars far, Ernst Walding, i hela trettio år tjänstgjorde som fyrmästare på Nidingen och som själv sedan 1928 varit stationerad här ute, dels som fyrvaktare och sedan 1948 som fyrmästare.

- På pappas tid, berättar herr Walding, hände det en gång att sju skutor samtidigt stod på grund vid Nidingen. Och en septemberdag år 1903 förliste en engelsk skonare, "Haale", på Lillandsrevet. Fyrpersonalen lyckades trots svårt väder bärga den nio man starka besättningen. Kaptenen dog av strapatserna. När fyrmännen omsider lyckades

ta sig ombord på fartyget, låg han död vid ankarspelet.

Det var bara ett av de hundratals fartyg som under seklernas lopp ränt på här ute, och "Haale" var det sista som blev vrak genom förlisning. Men Nidingen har även fått bevittna katastrofer av annan art.

- Det var vid elvatiden en marskväll 1945, berättar herr Walding vidare, då vi plötsligt fick höra en väldig detonation från havet. Vi trodde naturligtvis att det gällde en minsprängning, och när vi gick ut för att ta reda på vad som inträffat, hörde vi ljudet av en flyg- eller båtmotor som hastigt avlägsnade sig. När jag senare på natten skulle purra för ett vaktombyte fick jag höra röster utanför. De visade sig tillhöra tre sjömän, som med en räddningsflotte lyckats ta sig iland på Nidingen. De berättade att de tillhörde ett tyskt motorfartyg vid namn "Robert Müller" som var på väg från Norge och som troligen blivit sänkt genom torpedering.

De berättade vidare att ytterligare en fjorton femton man drev omkring på ett däckshus någonstans i närheten av ön. Svår tjocka rådde vid tillfället, varför vi inte vågade gå ut med båten. Men vid tvåtiden på natten fick vi höra nödrop utifrån havet. Vi ringde genast upp tullen i Gottskär och varskodde om olyckan. Men inte heller tullbåten vågade sig ut att leta. Man kunde inte ta sig fram längre än till Mönster, fick vi veta. Då satte vi trots allt fyrbåten i sjön, bemannade den med tre man och tog en eka på släp. Efter en stunds letande fann vi mycket riktigt det drivande däckshuset, ombord på vilket befann sig tolv levande skeppsbrutna samt kaptenen och skeppspojken som båda var döda.

- Kvinnorna på ön ordnade genast med att de skeppsbrutna fick något varmt i sig och torra kläder på kroppen,

och trots att de alla var svårt medtagna när de kom iland, repade alla sig så småningom. När vi dagen därpå gick ut för att leta efter resten av besättningen, fann vi ytterligare fyra man som stod döda rätt upp och ner i det kalla vattnet iförda sina flytvästar.

Nidingen har heller inte sparat sina egna innebyggare. Tvärtom är den nog den av våra svenska fyrplatser som krävt de flesta offren bland fyrpersonalen i vårt land.

En olyckshändelse, som på en gång höll på att avfolka hela fyrplatsen, inträffade den 12 december 1916. Fyrmännen hade lagt ut några fiskenät vid Lillelandsrevet, när det plötsligt blåste upp stark storm och sjön började bli grov. Man tänkte emellertid på sina dyra fiskeredskap och ville gärna försöka bärga dem. Tre av männen gick ut i en snipa och lyckades verkligen få upp näten och kasta dem iland vid Lilleland. Men när de skulle ro tillbaka till skäret kom en väldig våg och stjälpde båten. De tre männen lyckades till en början klamra sig fast vid denna, men den starka strömmen, som drev såväl dem som båten allt längre bort från skäret, och det kalla vattnet tog allt mer på de nödställdas krafter. Till slut måste den ene efter den andre ge upp den ojämna kampen och släppa sitt tag i båten. Och inne på Nidingen stod fyrmästaren, kvinnorna och barnen och med förtvivlan i hjärtat bevittnade de hur havet tog den ene efter den andre av de tre männen där ute - maktlösa och utan minsta möjlighet att kunna göra någonting för deras räddning ...

Om denna olycka kan du läsa i Blänket 2019:3.

Författaren har blandat ihop några i familjen Walding.

Redaktören

Jultomtarnas verkstad?

Maria Elsby

Ånej, julen är fortfarande väldigt avlägsen. Låt oss kalla dem fyrtomtar istället.

På Karlsro i Norrköping har det under många år samlats överblivet fyrmaterial. Svenska Fyrsällskapet har nu genom ett unikt avtal med Sjöfartsverket fått tillstånd att stå som mellanhand vid utlåning av en del av dessa föremål för att användas av fyrföreningar eller motsvarande med fyrintresse till utställningar.

Entusiaster har vid några tillfällen samlats på Karlsro och sorterat och katalogiserat materialet. Fyrföreningarna har sedan fått komma in med önskemål om behov för att få tillgång till material inför lokala fyrutställningar.

Nedan kan vi se hur föremålen fördelas i lådor och på pallar för distribution till de sökande. Mycket är levererat eller avhämtat men en del återstår. Det kan du läsa om på annan plats i detta nummer av Blänket.

Genom detta unika avtal kan många fler få se dessa fyrföremål som tidigare legat dolda för allmänheten. Förhoppningsvis skapar utställningarna ett bestående fyrintresse hos besökarna.

ETT FYRFALDIGT LEVE FÖR NIDINGEN SOM FYLLER 400 ÅR

Jan Olsén

Flaggan i topp inför jubileumsfirandet.

Foto: Björn Hedberg

År 1624 började det med en koleldad fyr på Nidingen. Den ersattes 1629 av två koleldade vippfyrar. Luckan mellan vippfyrarna var så stor att de på håll kunde uppfattas som två. Efter att danskarna skövat ön 1670 byggdes två stenhögar upp med två grytor på toppen som det eldades i. Skälet till fyrningen var de svåra navigationsförhållanden som rädde mellan Nidingen och öarna Anholt och Läsö. Dubbelfyrningen var också ett sätt att skilja sig från Anholt där det fanns en fyr.

Dåtidens fartyg navigerade med död räkning (fartmätning och kompass) och optiska observationer. Lodskott kunde också vara en vägledning ibland. Osäkerheten gällande navigationen kunde ibland bli stor i samband med mörker och dålig sikt. Även ström påverkade båtarna negativt. Sjöförhållandena kunde också bli mycket besvärliga.

Området utanför Nidingen är farligt med många grund. Nidingen är också mycket låg vilket innebar att det var svårt att upptäcka ön på håll och använda den för sin positionering. Sjöolyckorna var många. Senare tillkom också mistsignalutrustning som klocka att ringa i och signalkanon.

Dagens två torn var färdigbyggda år 1834 av sten som togs från Varbergs fästning. Tornen höjdes 1846. Två höga, grova och tydliga torn som syntes långt både dag som natt.

Dagens moderna fyr var färdigbyggd 1946. Den försågs med tryckluftsdreven mistsignalutrusning

Den sällsynta 3-tåiga måsen häckar varje år i fönsternischen.

Foto: Sven Gjeruldsen

Dieselelverken Foto: Jan Olsén

samt en cirkulär radiofyr. Ett maskinhus byggdes invid fyren som innehöll dieselelverk. Elkabel drogs ut under 2 världskriget.

Lördagen den 15/7 firades att det var 400 år sedan fyrningen började. Nidingens vänner hade ordnat ett mycket trevligt arrangemang ute på Nidingen. Vädret var som sig bör. Regn, blåst och disigt. Precis sådant väder som gjorde att sjöfarten tvingade fram fyrningen 1624.

Sjöfartsverket, Riksantikvarieämbetet, Fastighetsverket, Länsstyrelsen, kommunen och Svenska Fyrsällskapet deltog. Man hade t.o.m. besök av ordföranden för Norsk Fyrforening. Flera besökare hade också tagit sig ut trots vädret.

Många trevliga tal hölls och firandet kröntes med "bubbel" och ett fyr-faldigt leve samt att det sköts flera salutskott med mistsignalkanonen. Skotten hördes nog över till Danmark.

Alla fyrarna var öppna. Fyren som var i drift öppnades också. Mycket klättrande och trevligt prat.

Nidingens nya fyr med mistsignalkanonen i förgrunden.

Foto: Sven Gjeruldsen

Jubileumssaluten hördes nog ända till Nidingens ursprungsland, Danmark.

Foto: Sven Gjeruldsen

Tankar om en Dansk Fyrförening

Peter Jensen

Ordförande i Støtteforeningen Hirtshals Fyr

Översättning från danska: Maria Elsby

Hirtshals Fyr

Hirtshals fyr lades 2006 ut till försäljning då Farvandsvæsendet ønskede avhända sig fyren. Redan tidigare hade flera danska fyror sålts och hade därigenom övergått från statligt ägande till privat.

Hirtshals Fyr övergick till den nyinstittade Hirtshals Fyrfond den 1 maj 2008 efter att alla formaliteter slutligen hade fallit på plats.

Redan i april 2008, innan Hirtshals Fyr Fond hade övertagit fyrplatsen, tog styrelsen kontakt med styrelserna för andra av landets vackra och bevaransvärda fyrtorner.

Styrelserna bakom åtta danska fyrplatser träffades för att utbyta erfarenheter och planlägga en gemensam presentation. De åtta, som gick samman, var Bovbjerg Fyr, Nakkehoved Fyr, Hanstholm Fyr, Lodbjerg Fyr, Lyngvig Fyr, Blåvandshuk Fyr, Baagø Fyr och Hirtshals Fyr.

Styrelserna bakom de åtta fyrarna arbetade alla på att skapa nya aktiviteter och ny identitet för fyrarna sedan fyrapersonalen flyttat ut från fyrplatserna.

Några av frågorna som dryftades på mötet i Bovbjerg var bl.a. en samlad presentation av fyrarna i närområdena, liknande projekt som t.ex. kontakt med fyrynätverk i andra länder och att dela erfarenheter och hur man kunde samarbeta med att uppmärksamma de speciella byggnaderna.

Tyvärr gick det några år efter det att jag kommit in i Støtteforeningen for Hirtshals Fyrs styrelse, då jag fick ett mail från den daglige ledaren på Bovbjerg Fyr, Lene Christensen, som tillsammans med den daglige ledaren för Hanstholm Fyr, Flemming Krog, hade tagit initiativ till att vi skulle försöka samlas igen på Bovbjerg Fyr, för att konstatera om det fortfarande fanns ett intresse för ett samarbete.

Detta möte hölls 2018, där många ämnen dryftades och där vi bl.a. avtalade om ett nytt möte 2019 där Hanstholm Fyr bjöd in såsom mötesvärd. Av olika orsaker blev mötet inte av.

2020 tog jag upp saken igen men allt blev vilande p.g.a. corona-pandemien i Danmark.

2023 lyckades det äntligen att sammankalla representanter för Skagen Fyr, Hirtshals Fyr, Hanstholm Fyr, Bovbjerg Fyr och Blåvandshuk Fyr till ett möte på Hirtshals Fyr. Återbud hade kommit från Lodbjerg Fyr och Lyngvig Fyr.

Mötets deltagare i trädgården på Bovbjerg Fyr, 2018. Foto: Lene Christensen

Mötesdeltagarna framför Hirtshals Fyr, 2023

Foto: Niels Skipper

Det finns många punkter där vi har likheter fyrarna emellan, medan det på andra punkter råder stora skillnader, t.ex. skilda organisationsformer för den enskilda fyren och hur ägarförhållandet är.

Jag tror, att vid detta möte lades grunden till ett långt större samarbete fyrplatserna emellan än vi har sett tidigare, t.ex. utväxlar två eller flera fyrar erfarenheter om teman som automatisering av biljett- och tillträdeskontroll.

Det blev bestämt att nästa möte skall hållas 2025 i Hanstholm.

Vilka är då mina tankar om att samla, inte bara de tidigare omtalade västkustfyrarna, utan alla de danska fyrarna som har bytt ägare från det tidigare danska fyrvæsendet till en annan ägarform såsom privat, fond, kommun, museer och andra former av styrelser såsom den danska Naturstyrelsen underställd Miljöministeriet?

Även om fyrtornen är sålda så är lanterninerna fortfarande i drift vad beträffar de flesta av fyrarna och då under Søfartsstyrelsens tillsyn medan själva byggnaderna idag används för många olika ändamål än det ursprungligen tilltänkta d.v.s. som bostäder för fyrförpersonalen.

Några av de danska fyrarna är fortfarande öppna för allmänheten medan andra är omgjorda till privatbostäder.

Min tanke är, att vi kunde samlas i ett slags forum där vi kan utväxla erfarenheter av hur man tacklar olika uppkomna problem vid de enskilda fyrarna.

Det kunde vara teman som byggnadsunderhåll, aktiviteter för besökande till fyren, tips beträffande förmedling av Fyrvæsendets historia och hur en fyr fungerar.

Det kunde också vara en uppgift att framställa ett samlat synliggörande av de fyrplatser som idag fortfarande är tillgängliga för allmänheten.

Om det skall skapas en särskild Dansk Fyrforening av medlemmar som är intresserade av danska fyrar och som i likhet med t.ex. Norsk Fyrforening, som är en paraplyorganisation för dess medlemmar, som på 90-talet gick samman för att rädda de nedlagda norska fyrarna från att förfalla, eller om det skall vara en form av forum där man som tidigare nämnts kan dela erfarenheter, det må vara upp till de som delar samma intresse som författaren till denna artikel.

Utöver Västkustfyrarna har författaren kunskap om bl.a. Nakkehoved Fyr, Träskohage Fyr, Stevns fyr och Hammeren Fyr, som alla har bytt ägare och där det finns tillgång till fyren.

På <https://www.fyrtaarne.dk/> finns det en samlad översikt över danska fyrplatser genom tiderna.

Länkar till intressanta artiklar i Nordsposten av Niels Skipper:

Mötet i Hirtshals 2023: <https://nordsoeposten.dk/topmoede-hos-hirtshals-fyr/>

Möte med fyrfolk från Norge: <https://nordsoeposten.dk/nyt-samarbejde-om-fyrtaarne-i-norden/>

Redaktörens anm.

Ånej, så var det ju inte!

I förra numret av Blänket kunde man under "Fyrnytt" på sid. 27 läsa att Gustaf Dalén fått Nobelpriset i kemi. ICKE, **Gustaf Dalén fick 1912 Nobelpriset i fysik.**

Det som står på sid. 2 "*Författarna är själva ansvariga för artiklarnas innehåll och bilder*" stämmer, men här borde redaktören också sett upp. Här nedanför kan du läsa en flerboksförfattares och mycket fyrkunnig persons förklaring till att det ändå kan göras misstag.

Redaktören

Fyrfakta – sällan hundraprocentig

I Blänket nr 2/2024 anføres att en uppgift i boken "Fyran runt Östersjön" skulle vara felaktig. Nämligen att den finska fyren Yttergrund med sina 41 meter i höjd skulle varit Nordens högsta när den uppfördes 1892. Detta är en olycklig felskrivning av undertecknad. Det skulle naturligtvis stå Finlands högsta fyr, inte Nordens. Man tänker en sak men skriver en annan när man vill sära på Skandinavien och Norden. Och bara för att Finland tillhör Norden men inte Skandinavien så glömmar man i hastigheten att Danmark och Norge inte bara tillhör Skandinavien utan även Norden. Slarvigt, japp, det får man nog medge.

Ett annat märkligt, liknande hyss noterades i något slags samverkanskampanj för ett antal år sedan benämnd "Lighthouses of the Baltic". I denna fick även fyran i Norge hur lättvindigt som helst hänga med. Varför kan man så klart undra.

I artikeln om Yttergrunds stolta fyr och dess dubbla fyrlinser framhålls en annan sak. Nämligen att det skulle vara den enda fyren runt Östersjön med dubbla trumlinser. Så är dock inte fallet. I flera mindre fyran lite varstans sitter det nämligen linser typ AGA Duplex vilka har två identiska fyrlinser tillverkade med den ena uppe på den andra. Visserligen långt ifrån lika mäktiga som arrangemanget i Yttergrunds fyr men likväl fungerande på samma sätt. Ett bra typexempel kan ses i det som är monterat ute på altanracket på Berguddens fyr.

I nästan alla fyrböcker kan man hitta större och mindre fel. Mest gällande just årtal, höjdangivelser, teknisk utrustning, dimensioner, lysvidder men även rent felaktiga bilder. Det skulle t.ex. på Svenska Högarna ha "brunnit fyrlyjus" sedan 1779. Tveksamt, från vilken fyr då i så fall? Vi kan alla skriva fel, redaktörer missar också ibland. Jag själv utgör inget undantag. I sammanhanget bör man sedan betänka att författare av faktaböcker och hemsidor i sin tur letar information i andras böcker och på andra hemsidor. Avvikelse som då ständigt upprepas kan med tiden bli som huggna i sten

Det knepiga är när det förekommer olika uppgifter på olika håll. Det gäller t.ex. fyran Falsterbo, Landsort och Grönskär vilka alla åsätts varierande etableringsår beroende på vilka källor som anlitas samt vad man räknar som fyrplats, fyrbyggnad eller i vissa fall bara något slags upprättat, från sjön synligt eldsken. Men är det så konstigt egentligen, tiden förvränger historien på samma sätt som våra minnen blir allt dimmigare och mindre pålitliga med åren. Detta förutom att adekvat dokumentation samtidigt utgör en bristvara ju längre bak i tiden vi gräver.

Magnus Rietz

Vår kände trubadur, Evert Taube, besökte ofta Islandsberg och släkten där. Hans morbror var fyrmästare på Islandsberg i närmare 25 år. Vad passar väl bättre än att efter Svenska Fyrsällskapets utflykt till fyrplatsen berätta lite om Evert och hans stora fyrsläkt.

Evert Taube, Nr 4 av 13

Leif Elsby

När namnet Evert Taube dyker upp brukar många spetsa öronen. Namnet har en speciell klang och dragningskraft. Evert har inte själv jobbat på en fyrplats, men många av hans släktingar har gjort det. Evert har däremot vuxit upp på en fyrplats. I den miljön kände han sig hemma. Och senare besökte han ofta fyrplatser och sin nu ganska stora fyrsläkt.

Julia och Carl Gunnar Taube på äldre dagar.

Klövsjär, bestående av två små kobbar förenade av en hängbro. En fyrplats med hela öppna havet utanför..

Everts pappa var Carl **Gunnar Taube**, född 1853 i Bygdeå, som ligger i Västerbottens län. Gunnar Taube var en sjökaptan som gick iland. Han fick anställning i Lotsverket och gick direkt in i befattningen som fyrmästare. För detta ansågs en sjökaptan vara väl meriterad. Annars krävdes av Lotsverkets personal utbildningar i det ena och det andra för att komma upp i motsvarande kompetens. En sjökaptan var också en erfaren ledare.

Första jobbet iland för Gunnar Taube var år 1883 som fyrmästare på fyrplatsen **Klövsjär**. Här träffade Gunnar sin **Julia**.

Klövsjär ligger vid Sotefjorden norr om Smögen i Bohuslän. Liksom för många andra fyrplatser var placeringen

blottad för väder och vind. Sotefjorden är en av kustens stora skeppskyrkogårdar.

Nåväl, som fyrvaktare fanns där redan en viss **Hans Boman**. Han huserade där tillsammans med sin hustru, som var den stiligaste **Fredrika**, född Jakobsson. De hade redan 3 barn för att senare få fler.

Hans och Fredrika Boman f Jacobsson

En dag kom Fredrikas syster, den likaledes stilige Julia, på besök på Klövskär. Tycke uppstod. Amor sköt sina pilar. Bröllopet mellan Gunnar och Julia stod i Kungshamnns kyrka år 1884. De bildade familj och fick så småningom 13 barn och som alla kom att bli vuxna. Antalet var väl inte så ovanligt. Men att alla uppnådde vuxen ålder! Barnadödligheten var annars ett sorgligt faktum vid denna tid.

1885 fick Carl Gunnar en ny tjänstgöring, denna gång som fyrmästare på **Varö, Valö** som var en fyrplats och ledfyr i södra inloppet till Göteborg. Den var då nybyggd och skulle få sin första "besättning".

Varö/Valö, ett skär i yttersta havsbandet.

På Klövskär kom och gick besättningarna. Men 1936 var det slut. Fyren Klövskär släcktes. Fyrbyggnaden flyttades i delar för att få nytt "liv" på Hällö fyrplats. På Klövskär är det endast en husgrund som minner om att ön har varit bebodd i 54 år!

1889 fick pappa Carl Gunnar en ny tjänstgöring: fyrmästare på **Vinga**. Familjen hade vuxit och bestod då av pappa, mamma och tre barn. Det fjärde var på väg. Till Vinga kom sonen **Axel Evert Taube** första gången då han var bara sju dagar gammal, 1890. Och familjen Taube fortsatte att växa.

Vinga har bland annat blivit känd för att Taubarna bodde här. Vinga var också

Vinga båk och fyr där pappa Carl Gunnar tjänstgjorde som fyrmästare i 16 år.

det sista miljontals emigranter såg av sitt "gamla" fosterland under sin resa ut i världen.

Fyrplatsen Vinga blev ett barn- och ungdomsparadis för Evert Taube. Senare som ung man begav han sig ut på vida resor i världen. När han kom tillbaka hälsade han ofta på sina släktingar som nu fanns på flera fyrplatser.

På fyrplatsen Islandsberg hade hans moster Fredrika flyttat in. Hans Boman hade där blivit fyrmästare. Hit hade man flyttat från Klövskär. Här växte Everts kusiner upp. Senare då fyrplatsen avbebyggdes 1938 såldes den till en privatperson efter att ha stått obebodd någon tid. Köpare var en viss sjökaptan Parrow med sin maka **Karin**. Karin var en yngre syster till Evert. Hit kom Evert på besök.

Islandsbergs fyrplats. Fyren var placerad i balkongrummet.

Wilhelm Jakobsson, fyrmästare på Ursholmen och brodern Edvin Jakobsson, fyrmästare på Hällö.

Mamma Julia hade, förutom syster Fredrika, två äldre bröder som också fortsatte sina liv på fyrar. De blev också så småningom fyrmästare. Morbror **Wilhelm Jakobsson** var fyrmästare i 28 år på **Ursholmen** och morbror **Edvin Jakobsson** i 26 år som fyrmästare på **Hällö**. De båda hade i sin tur barn, Everts kusiner, som fortsatte i fyrväsendet, bland annat på fyrskeppet **Grisbådarna**, fyrskeppet **Fladen**, **Måseskär**, **Haken** och **Väderöbod**. Men det är kanske inte det man tänker på när man hör namnet **Evert Taube**. Kanske minns man honom för hans visor och som nyckfull estradör.

Sjöfartsverket skickade trevare om att få uppkalla en fyr efter **Evert Taube**. Evert sa nej. Men 1964 tändes kassunfyren **Trubaduren**, som ersatte fyrskeppsstation **Vinga**. Namnet **Trubaduren** kom

till efter en tävling för allmänheten och avsågs hylla **Evert Taube** som växte upp på **Vinga fyrplats**.

Kassunfyren Trubaduren

Några av de 13 Taube-barnen

Evert Taube, sångare och estradör.

Carl Otto Taube, sångare o ingenjör med systemen Märta Ivarsson, gymnastikdirektör.

Wilhelm Taube, mästerlots med systemen Karin Parrow, konstnär.

Gösta Taube, lots och Bo Bertil Taube, sjöman.

Utflykt till Islandsbergs fyrplats 28 april

Anna & Kurt Toresson

Vi fick en fin dag på Islandsberg

Den förväntansfulla gruppen inför starten av vandringen ut till Islandsbergs fyrplats.

Regina och Rune berättar om platsen.

Tretton personer kom denna strålande vårdag. Guiden Regina Cederfeldt berättade om omgivningen och Rune från Arsund hade kunskande om platsen då han är född där och också bor där. Han kom ut och följde med oss en bit.

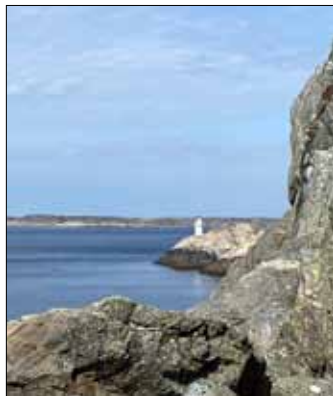
Kurt berättade om fyren där vi hade fått tillstånd av ägarna att gå runt och kika.

Islandsbergs ursprungliga fyrhus. Fyren var placerad på motsatta gavelns övervåning.

Efter en bitvis krävande promenad kan det vara skönt att följa bänktextens råd "Här är pent att sitta och ut över havet titta".

Islandsbergs nya fyr ligger några 100 meter norrut. Fyren är i drift.

Winga Vänner firar 40 år

Björn Hedberg

Vinga båk och fyr.

*Linnea Larsson, ordf.
Winga Vänner och Joel
Smith, GD SjöV.*

Den 1 juni 2024 klockan 09.30 går Styrsoöbolagets abonnerade båt från Stenpiren i Göteborg. Destination är Vinga och vi är närmare 200 personer som alla skall ut för att fira Winga Vänner 40-årsjubileum. Vädret är strålande fint och resan tar ungefär en och en halv timme. Vi passerar bland annat Böttö fyr som glänsar i solskenet och väl ute på Vinga möts vi av ett stort antal guider som visar oss vägen till platsen för firandet. Ordförande Linnea Larsson hälsar alla välkomna till festligheterna och informerar om dagens program.

En ny brygga har byggts för att kunna ta emot flera besökande båtar under somrarna och den invigs av Sjöfartsverkets generaldirektör Joel Smith som tillsammans med sin lilla dotter klipper det blåa bandet. Redan tidigt på dagen är gästhamnen fylld av båtar med förväntansfulla besökare.

Evert Taube är ju som bekant en del av Vingas historia och står lite i centrum under dagens firande. Han bodde ju där i 14 år 1890-1904. Stiftelsen Evert Taubes Minnesfond delar varje år ut det så kallade Sjösalapriset och i år har man bestämt sig för att tilldela priset till Winga Vänner som på ett hedervärt sätt har värnat om Taubes anda. Priset är på 25.000: - och kommer väl till pass med tanke på alla renoveringar som skall göras. Priset utdelades av Erling Matz som också spelade en vacker visa på Evert Taubes gamla luta. Förutom prispengar så får Winga Vänner en vacker medalj med Taubes porträtt som kommer att pryda sin plats i föreningens Taubemuseum.

Så var det dags för en hälsning från Norge. Sjomanskören Hermanos hade bett att få komma till Vinga i samband med firandet och bjöd på ett antal vackra Taubevisor.

Sedan fanns det tid för besök på ett antal stationer med bl.a. besök i fyren och utställningen i Fyrbåken. Som sekreterare i Svenska Fyrsällskapet var jag först i kön för att äntligen få klättra upp i fyren som byggdes och färdigställdes år 1890. Fyren som är runt trettio meter hög är byggd i sten med en slingrande trappa utefter fyrväggen. Efter hundra tunga trappsteg och en sista stege upp genom en lucka till fyr lanterninen fick man en fantastisk utsikt över Göteborgs södra skärgård. Vi fick bara vara tio personer i fyren samtidigt

Jubileumsgästerna njöt i solskenet framför ett av fyrbostadshusen.

*En del av utställningen i fyren.
Övriga delar fanns i båken.*

ju inte missa. Där bjöds det på underhållning, kaffe och jubileumstårta. Sedan bar det av till föreningens Taube- och fyrmuseum. Där fanns allt ifrån Evert som vaxdocka till modeller av den optiska telegrafan och morseapparater. Bilder från olika skeppsbrott och heroiska insatser av Vingalotsar fanns också dokumenterat. Jag hade nog förväntat mig lite mer fyrmaterial men efter samtal med utställningsansvarig kan jag känna mig trygg. Ingressen för ytterligare "fyrprylar" finns och Svenska Fyrsällskapet hjälper gärna till.

Utanför museet berättade Eva Larsson och Helen Frykgård om Winga Vänners historia. Det började 1984 då en journalist från Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning larmade om att alla byggnader på ön höll på att förfalla. Efter ett upprop med många tusen namnunderskrifter beslutades att byggnaderna skulle renoveras och året därefter startade föreningen Winga Vänner och ett avtal med Sjöfartsverket skrevs under.

Sjöräddningen fanns på plats och visade upp sina räddningsinsatser i hamnen. Där hittade man också Sjöfartsverkets lotsbåt av äldre modell och personalen berättade viligt om livet ombord. Gunnar Fägerlind stod för underhållningen i hamnområdet och där samlades många besökare för att njuta av medhavd matsäck och även en och annan glass från föreningens välbesökta kiosk. Souvenirer med Winga Vänners emblem gick åt som smör i solen allt från T-shirts och muggar till vackra brickor med fyrmotiv.

Klockan 16.00 lämnade båten till Göteborg med många trötta men nöjda Fyrvänner efter en lång dag på Winga i strålande sol. En och annan hann också med ett dopp i det salta och klara vattnet trots att temperaturen nog inte översteg 16 grader. Inget för en badkruka från Styrso som tackar Winga Vänner för en välarrangerad och mycket trevlig dag.

Vi vinkade adjö till den karaktäristiska båken.

så det gällde att njuta snabbt av utsikten så att alla fick chans ett komma upp.

Den nyligen renoverade Båken är rödmålad och uppfördes 1857. Den är 24 meter hög och används för både utställningar och som plats för bröllop m.m. I dag fanns det en fin utställning "En annan värld" på plats. Fotografen Fredrik Blomqvist som har vunnit många internationella priser, berättade om undervattensfotografering och visade många av sina fantastiska bilder på allehanda vattendjur, alla från Västerhavet.

"Fikastationen" i fyrfolkets by kunde man

Fyrplatsen sedd uppifrån fyren.

ALLT HAR INTE VARIT LJUST I FYRARNAS SKEN

Under årens lopp har många ur Sveriges fyrpersonal, dess släkt och vänner fått sätta livet till eller skadats vid olyckor som skett vid färd till/från eller på själva fyrplatsen. Andra som råkat illa ut i närheten av fyrarna, många gånger efter felnavigeringar och grundstötningar, är sjömän, som trots hjälpinsatser av fyr- och lotspersonal, drunknat efter det att deras fartyg gått till botten. Det finns också ett flertal exempel på "lyckliga slut", där hela besättningen räddats och där belöningar utdelats för fina räddningsinsatser.

Jag har "tittat tillbaka i tiden" och kommer att beskriva en del av de olyckor som under åren drabbat fyrfolket eller där de gjort stora hjälpinsatser. Vissa incidenter är omtalade, andra är bortglömda sedan lång tid tillbaka.

"Strandhugg" längs kusten och fyrplatserna från norr till söder, från ost till väst

Malören

"Strandhuggen" börjar vid en av de nordligaste fyrplatserna. Under perioden 1850 - 1900 drunknade 7 personer. Alla under tjänsteutövning eller vid färd till resp. från fyrplatsen. Tragiska händelser, men långt tillbaka i tiden.

Bjuröklubb

"Bjuröklubbskapningen" är nog nästan bortglömd. Men det är en händelse i juli 1916. Första världskriget pågick och utanför Bjuröklubb besköts de tyska lastfartygen S/S Lissabon och S/S Worms av ryska fartyg. 36 besättningsmän från de tyska fartygen lyckades hoppa i livbåtarna och via Bjuröklubb komma in till Skelleftehamn.

Men 22 personer, varav en svensk lots blev tvingade att följa med ett av de ryska fartygen till Finland. Efter en vecka fick den tillfångatagna lotsen resa hem. Ingen kom till skada vid själva "kapningen", men tyskarnas vidare öden i Finland/Ryssland är okända.

Sydostbrotten

Fyrskippet Sydostbrotten ersattes 1961 av en kassunfyr. Byggnadsarbeten och gjutning av kassunen utförs vid Jävre, en ort nära Piteå. Den blivande bottenfasta fyren bogseras på plats i september. Med arbetet, att sänka ner och förankra kassunen, arbetar ett tiotal personer från Sjöfartsverket och olika entreprenörer. Arbetet hade varit

i gång en tid då plötsligt ett par betongklackar gav vika och själva överdelen av kassunfyren/tornet föll ner i vattnet. Fyra arbetare låg och sov i nedre delen av tornet. Utrymmet vattenfylldes. Två av arbetarna lyckades simmande ta sig ut och togs ombord på närliggande lotsångare, dit också 5 andra personer, som arbetade på överdelen av tornet, tog sin tillflykt. Två av medarbetarna drunknade alltså i olyckan, nämligen Klas Karlsson och Oskar Wiklund.

Gran

Ett av de svåraste fartygshaverierna som hänt på norrlandskusten inträffade vid Grans fyrplats. För ungefär 150 år sedan förliste ångskorneten S/S Umeå utanför Gran. Av besättningen drunknade 18 personer medan 15 lyckades ta sig iland på den då obebodda ön Gran. Förlisningen fick mycket stor uppmärksamhet och var

säkerligen också en bidragande orsak till att fyren på Gran byggdes och bemannades år 1885.

Storjungfrun

Storjungfrun är en fyrplats belägen utanför Söderhamn. Här inträffade en tragisk olycka i början på förra seklet då fyrvaktare Rodin och fyrbiträdet Modin åkte sparkstötting utanför fyren. De kom ut på svag is, sparken gick genom isen, båda hamnade i vattnet och omkom. Flera andra olyckor med dödlig utgång har drabbat området utanför Storjungfrun. Redan under 1800-talet drunknade ett 20-tal personer i samband med att fiskare från Gävle skulle segla hem efter strömmingsfiske i vattnen vid fyrplatsen. Hårt väder gjorde att båtar slog runt och fiskarna

omkom i vågorna. Under samma period omkom fyrmästare E.G. Forsberg då han försökte undsätta en skuta som råkat i sjönöd.

Björn

På fyrplatsen Björn har många från de kända fyrsläkterna tjänstgjort. Karl Magnus Alm var en av dem. Han var i tjänst när finska skutan Hebe med finlandssvensk besättning gick på grund i närheten av fyren. Det går illa för skutan, besättningen på fem man måste överge den. Fyrpersonalen tillsammans med fyrmästare Alms dotter Beda, skyndar till haveristen. Beda, som är ung och stark, lyckas få med sig ett rep till skutan. Med repets hjälp kunde tre av de nödställda halas in till fast mark genom bränningarna. De två övriga lyckades man inte rädda. Beda tillsammans med fyrpersonalen blir belönade

för sin räddningsinsats. Eftersom Finland på den tiden var en del av Ryssland kom också en speciell belöning till Beda från tsaren.

Under första världskriget infångades en finsk ångare, S/S Birgit, av en tysk ubåt i farvatten utanför Björn. Tyskarna gav ångbåtsbesättningen 15 minuter att hämta sina personliga saker och sätta sig i livbåten. Därefter sprängde tyskarna fartyget som sjönk. I livbåten satt nu de nödställda 11 besättningsmedlemmarna. Livbåten togs på släp av ubåten som gick i övervattensläge. När man kom ett par sjömil utanför Björn, kapades bogsertrossen. Efter några timmars rodd kunde fyrfolket undsätta de hjälpbehövande.

Örskär

En olycka som stannat kvar i minnet hos många är "juldagsolyckan 1877". Olyckan inträffade alltså vid juletid. Ett stort sällskap med fyrfolk, fiskare och lotspersonal hade seglat med en stor skötbåt från fyrplatsen till Gräsö på natten till juldagen för att gå i julottan. Efter att kyrkobesöket var avslutat vidtog seglatsen hem igen. Men hårt väder och

stormbyar gjorde att den tungt lastade båten kapsejsade och samtliga ombord, 15 personer omkom.

Finngrundet

Fyrskippet Finngrundet utplacerades 1859. Både före och efter det att fyrskippet kom på plats har ett flertal haverier inträffat i intilliggande farvatten. Inte bara olyckor med handelsfartyg har inträffat, utan också med båtar tillhörande Sjöfartsverket. I början av 1900-talet skulle fyrvaktare Theodor Alm och fyrbiträdet Johan Zetterberg segla från fyrskippet in till Öregrund. De överraskades av hård vind

och segelbåten kantrade. Efter en tid återfanns en kapsejsad båt på fastlandet och i den en sjömannsäck med namnet Th. Alm. De två från fyrskippet återfanns aldrig.

Märket

Finsk fyr som tidigare (till 1982) stått på svensk mark. Numera har man justerat gränsen mellan Sverige och Finland på den lilla ön, som är belägen norr om Åland. Fyren har alltså med "ett pennstreck" flyttat från ett land till ett annat! År 1955, i samband med omändringsarbeten av bland annat maskinrummet byggdes en gångbrygga. Från denna brygga föll Sjöfartsstyrelsens byggmästare Algot Steen flera meter. Han föll så olyckligt att han omkom.

I farvatten vid fyren har flera sjöolyckor hänt. En av dessa var när Sjöfartsverkets lotsångare Gävle, en stormig dag år 1975, gick på grund och sjönk utanför fyren. Samtliga ombord kunde räddas.

Svartklubben

I mitten av 1800-talet utspelar sig följande rysliga händelse vid Svartklubben.

Isen börjar lägga sig. Vanligtvis är fyren inte tänd under vinterhalvåret. Men de som ansvarar för postbåten mellan Sverige och Åland har kommit överens med fyrmästaren att hålla igång fyren som en säkerhet för männen i postrodden. Det blev hårt väder på Ålands hav. Männen i båten såg skenet från fyren och försökte att ro eller ibland dra båten på isen mot fyrskenet. När de var nära Svartklubben brast isen och två män

hamnade i vattnet. Den ena lyckades ta sig upp, den andre hamnade, med huvudet över vattenytan bland isflaken som tryckte mot halsen. Trots alla försök från de övriga männen att frigöra den olycklige, lyckades inte detta. Huvudet skars av mellan isflaken och hamnade på isen och kroppen försvann i havet. De övriga som var kvar på postbåten tillbringade, efter den fasansfulla händelsen, sju dygn på havet bland isflak och öppet vatten, innan de lyckades ta sig iland vid Arholma. Ungefär vid samma tid som denna olycka inträffade, var fyrmästare Ebbe Jansson och hans son ute på havet i närheten av fyren. Båda förolyckades i en båtolycka.

Hävrings

Hjälpvedettbåten 232 Isbjörn var på patrulleringsuppdrag utanför Hävrings en marsdag 1944. Det blåste nordostlig storm och fartyget sökte nödhavn i Oxelösund. På eftermiddagen bedömdes vädret bättre och patrulleringsuppdraget återupptogs. Senare på eftermiddagen observerade lots- och fyrpersonal att Isbjörn hade fått slagsida och såg ut att kantra. Lotsbåten gick omedelbart ut och lyckades plocka upp tre levande besättningsmän, övriga sju omkom vid förlisningen.

Gotska Sandön

Historierna om vad som hänt på Sandön i gamla tider är många och fantasieggande. Många påhittade, men ofta med Petter Gottberg i centrum. Han har anklagats för flertal stölder från strandade fartyg och till och med mord. Att fartygen gick på grund vid ön skulle han själv förorsakat med hjälp av en vilseledande rovoljelampa som lockat fartygen att komma nära stranden. Vad som emellertid är sanning är att han åtalades i början av 1800-talet för att ha stulit värdefulla saker från det strandade fartyget Cerberus af Greifswald. Påföljden blev 28 dagar på vatten och bröd i fängelse på fasta Gotland.

Vid Gotska Sandön och närbelägna Kopparstenarna har ett flertal förlisningar inträffat. Ryska krigsfartyget Wsadnik kom i slutet av 1800-talet ur kurs och gick på grund vid Sandön. Besättningen utgjordes av 148 man. Fyrpersonalen insåg att en olycka var på gång och satte genast igång med en räddningsinsats som blev mycket

svår. Fyrmästare med personal och övriga boende på ön var alla engagerade i att hjälpa iland de skeppsbrutna. Flertalet togs om hand på ön och endast 16 man ur besättningen drunknade och flöt iland. Fyrpersonalen hjälpte till att begrava de avlidna. Wsadnik drogs senare flott och de överlevande kunde återvända med ryska fartyg till hemlandet. Fyrpersonalen fick senare mottaga medaljer från tsar Alexander som erkänsla för den heroiska insatsen.

I nutid har det också inträffat tragiska händelser runt Gotska Sandön. Det finska handelsfartyget Karelia råkar 1986 ut för hårt väder med höga vågor öster om ön och får svår slagsida.

På Sandön gör sig tillsynspersonalen redo för att ta emot de nödställda som kan föras iland med tillkallad räddningshelikopter. På ön finns ingen båt i den storlek som kan gå ut i det hårda vädret och hjälpa till vid olycksplatsen. Ett annat fartyg kommer fram till haveristen och tar upp fyra personer, övriga hissas i omgångar upp i helikoptern. Det visar sig att alla från olycksfartyget är starkt nedkylda. Av besättningen på 15 personer omkommer 6 män medan 9 överlever tack vare att helikoptern kan gå direkt till Gotland, där sjukvårdsteam står beredd.

Under 1960-talet bemannade försvaret en radarstation på ön. Militär personal med värnpliktiga var stationerade vid stationen. I september 1968 skulle några värnpliktiga åka hem på permission. En helikopter från Berga/Stockholm skulle hämta de åtta militärerna för en snabb transport till fastlandet. Men något hände på vägen. Ett par mil utanför Huvudskär havererade helikoptern. Alla de åtta unga militärerna och fyra besättningsmän på helikoptern omkom. En av de allvarligaste olyckorna med en svensk militärhelikopter var ett faktum.

Dämman

Flera haverier har skett i Kalmarsund i närheten av Dämman. Den mest tragiska olyckan inträffade en sen aprilkväll 1939. En bit från Dämman hade kustflottan ankrat upp efter genomförda övningar. Ett tiotal unga värnpliktiga hade fått permission och åkte in med en barkass till Svartö. Där fanns möjlighet att träffa fyrfolket som

hade sina hus inte långt från bryggan. Men sjömännen har bråttom. De ska åka med buss till Mönsterås och gå på dans och beräknas inte komma tillbaka förrän sent på kvällen. Då ska de bli hämtade med båt för vidare färd ut till de ankrade örlogsfartygen. Vid tolvtiden återkommer de och embarkerar den båt som ska ta dem ut till fartygen. Båten blir tungt lastad och på väg ut över vattnet möter de grov sjö. Båten kantrar och alla hamnar i sjön. Av de 14 som var ombord lyckas 4 bli uppluckade av en räddningsbåt eller själva simma iland. Övriga 10 sjömän drunknar – en stor tragedi för anhöriga, kustflottan och folket på Dämman/Svartö.

Garpen

Vid Garpen har kanske den mest tragiska olyckan under hela 1900-talet inträffat, där personer på en fyrplats varit inblandade. För ganska exakt 100 år sedan fanns många barn och ungdomar bland fyrfolket på ön ute i Kalmarsund. På fastlandet hade man släkt och vänner. Barn och ungdomar seglade då och då över från fastlandet för att träffa sina kusiner och vänner. Men en gång då återseglatsen skulle göras hände den stora olyckan. Vädet som från början var bra, övergick snart i stark blåst. Ungdomarna hade seglat halvvägs över till fastlandet då, förmodligen, en kastby fick båten med 10 barn och ungdomar att kapsejsa. Alla ombordvarande omkom i vågorna. En tragisk olycka som än i denna dag har satt sina spår i bygden.

Utgrunden

Ungefär en distansminut söder om fyren inträffade år 1929 följande: Skorneten Gunvor var på väg från Limhamn till Bergkvara när hon i dimmigt väder kolliderade med torpedkryssaren Örnen. Det var stilla väder men mycket dålig sikt. Man kunde höra mistsignalen från Utgrundens fyrskepp. Plötsligt hördes en annan signal - en ångvissla - och med god fart kom torpedkryssaren rakt mot Gunvor. Kollisionen var oundviklig. Besättningen på det sjunkande fartyget räddade sig över till militärbåten. Lyckligtvis klarade alla livhanken.

Sandhammaren

Fyrmästaren på Sandhammaren var inte bara fyrmästare, han var också chef för räddningsstationen och befälhavare på räddningsbåten. Han övertog ansvaret år 1891, då räddningsstation, med båt och raketapparat, flyttades från Mälarhusen till Sandhammaren. Under sammanlagt 90 år använde man sig av samma räddningsbåt för att hjälpa folk i sjönöd. Under åren räddades ungefär 600 personer tack vare räddningspersonalens förtjänstfulla insatser, många gånger med risk för eget liv. Statistik över hur många som räddats finns alltså, men hur många som omkommit i samband med haverierna är okänt.

Antalet fartyg, som under årens lopp, strandat vid Sandhammaren är svårt att föreställa sig. Men nog måste det vara hundratals. Många gånger inträffade flera haverier under samma stormtillfälle. Som mest har jag funnit att fyra fartyg gått på sandrevlarna och strandat under ett och samma dygn.

Många av dessa strandningar inträffade under 1800-talet och i början av 1900-talet. Räddningsbåten och raketapparaten, som kunde skjuta ut ett rep till de nödställda, så långt som 250 meter, användes flitigt.

I slutet av 1800-talet, en kullen kväll, då en kraftig storm drabbade södra Sverige, strandade två fartyg. Tillsammans hade de åtta mans besättning. Fem av dem klarade sig iland med hjälp av räddningspersonalen, men tre dog i vågorna.

Kanske den värsta sjöolyckan vid Sandhammaren inträffade i december 1950 då det danska fartyget J P Suhr på resa från Gdansk till Århus kapsejsade fyra eller fem sjömil utanför fyren. 20 av besättningen på 21 personer drunknade.

En senare händelse med dödlig utgång var när fartyget Claudia från Borgholm gick på sandbankarna i december 1954 och piskades in mot land och blev stående endast ett 50-tal meter från stranden. De två ombordvarande försökte sätta livbåten i sjön men de försvann i vågorna i den tjutande stormen.

Falsterbo

En fyr på Falsterbonäset har funnits i flera hundra år. Kanske är fyrplatsen en av de tidigaste i Norden. Fyren har en egen historia, men här ska vi istället ägna oss åt lite släkthistoria. Vi får gå tillbaka drygt 150 år i tiden, då Nils Christiansson under åren 1841 till 1865 var fyrvaktare respektive fyrmästare. Kopplingen fram till idag är att denne Nils, är Farfars morfars far till vår nuvarande statsminister Ulf Kristersson. Bak i släkten finns alltså strålande tider!

En av sönerna till Nils, med namnet Christian, efterträdde honom på Falsterbo fyr som fyrvaktare år 1865 och tjänstgjorde där till 1890 då en fruktansvärd olycka inträffade. Christian hade tillsammans med sin 20-årige son Fredrik, rott ut till Falsterborev och jagat sjöfågel eller säl och var på hemväg, då en häftig kastvind fick deras båt att kantra. Både far och son omkom i vågorna.

Nidingen

En av de svåraste fartygskatastroferna på västkusten utspelade sig för ungefär 100 år sedan utanför Nidingen. Den amerikanska ångaren Macona, på cirka 5000 ton och med 50 mans besättning gick på grund i mycket hårt väder. Nödsignaler skickades ut men inga räddningsbåtar eller andra fartyg hann fram till haveristen innan fartygets bröts mitt

itu och sjönk. Endast en mast var kvar ovan vattenytan och i den hade andrestyrmannen klättrat upp och surrat fast sig. Han räddades av ett tillskyndande fartyg och var den enda överlevande. 49 besättningsmedlemmar, flertalet amerikanska medborgare och tiotals kineser omkom i denna sjöolycka. De flesta återfanns aldrig, men ett tjugotal lik spolades upp i närheten av Nidingen och på hallandskusten, varav 17 begravdes vid Lindbergs kyrka i norra Halland. Vid begravningen var många ordsbor och även den amerikanska konsuln närvarande.

Fyra eller fem år före den ovan beskrivna händelsen, inträffade en annan tragedi vid fyrplatsen. Fyrvaktaren Hermansson och fyrbiträdena Modén och Julin skulle ut på havet och hämta hem fiskenäten. Efter det att de fått näten iland skulle de återigen bege sig ut för att flytta storekan till en säkrare plats på ön. En katastrofal roddtur tog sin början. Väl ute igen, så rodde man för livet. Det blåste upp mer och mer och man lyckades inte passera ett av stenreven, utan båten slog förmodligen mot botten och kapsejsade. Alla tre omkom i vågorna. Allt folk på Nidingen var i sorg lång tid efter.

Vinga

Vid Vinga har många fartygsolyckor inträffat. Många med lycklig utgång, som när Englandsfärjan Winston Churchill råkade gå på grund vid Vinga: Nära 600 passagerare fick överge fartyget med hjälp av helikopter - nog så dramatiskt. Färjan kunde senare dras flott och ingen kom till någon större skada.

Förr i tiden skulle svenska sjömän, som efter månader till sjöss, började skönja svenska kusten, celebrera återkomsten. Detta gjordes med Vinga-snapsen. Vingabon Evert Taube är säkert en som intagit en linjeakvavit eller kronbrännvin vid hemkomsten. Evert föddes i Göteborg men bodde som ung ute på Vinga, där pappa Taube var fyrmästare.

Hällö

Vid Hällö fyrplats har det hänt förskräckliga saker. Första stora kända olyckan som drabbade ön inträffade en decemberdag 1906. Två personer ur fyrpersonalen, tillsammans med en yngling, ger sig ut på fiske i farvattnen utanför Hällö. Det börjar blåsa upp, snart kommer det stormbyar. Båten de färdades i, klarar inte det hårda vädret, utan kantrar. Alla tre i båten hamnar i havet. Hur det var med simkunnigheten på den tiden vet man inte, men krafterna räckte i varje fall inte till i det kalla vattnet, utan samtliga omkommer i de vresiga vågorna. Det visar sig att det är blivande visdiktaren

Evert Taubes yngre bror, 20-åriga Fredrik, som drunknar tillsammans med fyrvaktaren Werner och fyrbiträdet Nordahl. Sorgen är stor på Hällö. Ett mycket hårt slag för fyrmästaren Edvin Jacobsson som mister två medarbetare och den unge släktingen Fredrik. Fyrmästaren är morbror till Fredrik och Evert.

Under andra världskriget störtade ett svenskt kurirplan på Hällö. Flygplanet var på väg från England hem till Sverige. 13 personer omkom, 2 överlevde kraschen. Allt om denna förskräckliga händelse finns beskrivet i en artikel i Blänket 2024:2.

Ursholmen

Nu är vi nästan uppe vid norska gränsen. Vår resa runt svenska kusten närmar sig sitt slut. Kosteröarna är nära och här inträffade "Stora smällen". Vi förflyttar oss tillbaka till 1904, en söndag förmiddag i oktober månad. En del av Ursholmens fyrfolk tillsammans med andra kyrksamma bohuslänningar hade tagit sig in till närmaste kyrka. Vid klockan halv tolv, under högmässan, började golv och kyrkväggar att skaka. Vårt årtusende kraftigaste jordbävning i området, hade inträffat, i havet vid Ursholmen och Koster. Folk blev minst sagt skräddade. På fastlandet vid Sannäs rasade ett flertal skorstenar, murverk och tegeltak tog skada. Ursholmens fyr stod emellertid stadigt på sin grund. Man har konstaterat att jordskalvet hade en magnitud på 5,4. Ingen människa kom till skada.

Slutligen...

Jag har varit i kontakt med Sjöfartsverket och hört mig för, om det finns någon statistik över hur många personer som förolyckats i Sjöfartsverkets tjänst under de senaste 100 åren. Jag har bollats mellan flera tjänstemän på verket, som försökt att hjälpa mig, men någon statistik har man inte lyckats få fram. Många, många anställda på fyrplatser och i fyrskepp har fått sätta livet till, men ännu fler sjömän har, just fyra på och dess personal, att tacka för att de överlevt stormiga nätter och rykande bränningar - Hur många vet vi inte - men kanske tusentals.

Har du tillfälle

så missa inte att delta i de utflykter till olika fyror som våra programkommittéer anordnar. Du får inte bara uppleva fyren och den vackra naturen runtomkring utan blir oftast guidad av en kunnig person som berättar platsens historia och dessutom träffar du andra fyrintresserade.

Redaktören

Stämmer dina kontaktuppgifter i medlemsregistret?

Medlemsregister skall vara aktuellt annars går det inte att lita på. Vi vet inte om du ändrat adress eller andra kontaktuppgifter om du inte talar om det.

Fel adress kan göra att du inte får Blänket, fel mailadress att vi inte når dig.

Anmäl därför snarast eventuella ändringar av kontaktuppgifter till Svenska Fyrsällskapet, e-post medlem@fyr.org eller tel. 08-710 3333.

Redaktören

FyrviRki

Marie Tilosius

Den 17 mars samlades 11 fyrmedlemmar för att virka en fyr under sakkunnig ledning av textillärare Gunilla Dynebrink.

Gunilla hade provvirkat ett par fyrar med utgångspunkt från fyrbilder i Fyrsällskapets kortlek. Hennes fyrar och kortleken hade vi som inspiration till våra fyrar. Det gick att på bara någon timme lära sig att virka en fyr.

Den yngsta fyrmedlemmen på detta möte (fick ett medlemskap i julklapp förra året) var Bror Gartman, 7 år, som lyckades virka Färö fyr.

Vi hade en trevlig stund med fyrpyssel som gav mersmak.

Gunilla Dynebrink och Bror Gartman

Foto: Nicoline Gartman

Fyrarna stärktes med sockerlösning och spändes för att torka.

Foto: Lynn Linnerfält

Vi provade också på att trycka fyrmotiv på diskdukar Foto: Marie Tilosius

FYRFORUM DEN 24 TILL 25/5 2024

Fyrforum genomförs med två års intervall och är en samverkansträff mellan myndigheter, Svenska Fyrsällskapet och lokala fyrföreningar. Förra fyrforum genomfördes 2022 på Gotland under rubriken fyrplatsbesöket.

Årets fyrforum hade samma rubrik vilket hänger ihop med alla fyrutställningar som vi arbetar med idag.

Under fredagen genomfördes en bussresa Öland runt. Vi besökte fem fyrplatser där besöksvillkoren skiljer sig åt.

Vi började med **Tokenäs udde** (vä.) som har en fyr från slutet av 1800 talet. Där resonerade vi om att Tokenäs är ett fantastiskt besöksmål, men där finns ingen information.

Nästa besöksmål var **Ölands Norra**. Där hade man en mycket fin informationsskylt, Maskinhuset skall renoveras och där skall det bli en utställning ihop med en servering.

Den tredje platsen var **Högby fyr** från 1898. Fyrplatsen är ett statligt byggnadsminne men mycket svårbesökt då fyrbostaden är en privatbostad. En hel del bra resonemang fördes runt detta.

Den fjärde platsen var **Kapelludden**. Fyrbostäderna är uthyrda så själva fyren är svårt att komma in på. På parkeringsplatsen finns en fin informationstavla.

Plats nr fem var **Ölands Södra**. Denna är en av Sveriges mest besökta fyrplatser men som inte har någon information gällande historien kring fyrplatsen.

Dagen var mycket givande med bra resonemang gällande fyrinformation, utställningar och fyrplatsbesöket.

På fredagskvällen åts en bättre middag gemensamt i Kalmar Läns muséums kafeteria. Glatt och trevligt.

Under lördagen genomfördes en hel del föredrag som handlade om bevarandet av Statliga byggnadsminnen, fyrenoveringar, fyrutställningar och fyrsystemet i framtiden. Flera fyrföreningar berättade kortfattat om sin verksamhet.

Effekten av ett fyrforum är hög. Att kunna besöka en fyrplats som är i gott skick med bra information blir en fin upplevelse.

Nästa fyrforum blir år 2026

Jan Olsén

Tokenäs udde. Vålbesökt fyr. Saknar info.

Kapelluddens fyr. Föredömlig info-tavla.

Högby fyr. Svårbesökt då den är privatägd.

Ölands Södra Udde. Saknar info om historiken.

Ölands Norra Udde. Fin information finns.

Deltagarna i Fyrforum samlade för att lyssna på föredragen.

Protokoll fört vid årsmöte med

Svenska Fyrsällskapet

Lördag den 23 mars 2024 i Skeppsholmsgårdens lokaler i Stockholm

Närvarande: 20 medlemmar.

§ 1

Mötet förklarades öppnat av Jan Olsén som också valdes till ordförande för mötet.

§ 2

Till sekreterare vid mötet utsågs Björn Hedberg

§ 3

Till att jämte ordföranden justera protokollet utsågs Christian Lagerwall och Anders Hagman.

§ 4

Mötet förklarades behörigen utlyst och dagordningen godkändes.

§ 5

En övrig fråga anmäldes av Christina Lindhe.

§ 6

Verksamhetsberättelsen, resultaträkningen och balansräkningen för 2023 föredrogs och godkändes av mötet samt lades till handlingarna.

§ 7

Revisionsberättelsen föredrogs av Anders Unosson vilken också rekommenderade årsmötet att fastställa den ekonomiska redovisningen och ge styrelsen ansvarsfrihet.

§ 8

Styrelsen beviljades ansvarsfrihet för förvaltningen under verksamhetsåret 2023.

§ 9

Jan Olsén valdes till ordförande på ett år.

§ 10

Till styrelsen valdes:

Ulf Schloss	Omval	1 år
Christian Lagerwall	Omval	2 år
Leif Elsby	Omval	1 år
Ann Holmdahl	Omval	1 år
Björn Hedberg	Omval	1 år
Anki Engeberg	Nyval	2 år
Marie Cervin	Nyval	2 år
Hans Falk	Nyval	2 år

§11

Till revisorer valdes:

Ulf Sörvik	Omval	2 år
Johan Rosén	Omval	1 år

Till revisorssuppleant valdes:

Kenneth Odéus	Nyval	2 år
---------------	-------	------

§12

Till valberedningen valdes:

Marie Tilosius	Omval	1 år
----------------	-------	------

(Styrelsen återkommer med ytterligare personer)

§13

Beslutades att årsavgifterna skall vara oförändrade under nästa verksamhetsår.

§14

Ordförande informerade om kommande verksamhetsplan som i stort sett är samma som för 2023 men med FyrForum som tillägg. Ann Holmdahl redogjorde för budget 2024.

§15

Noterades att inga motioner har inkommit till styrelsen.

§ 16

Under övriga frågor framhöll Christina Lindhe vikten av att Fysällskapet även fortsättningsvis deltar i kommande båtmässor.

§17

Mötet avslutades av ordförande som tackade för ett bra möte.

Göteborg den 29 mars 2024.

.....
Björn Hedberg
Sekreterare

.....
Jan Olsén
Ordförande

.....
Christian Lagerwall
Justeringsman

.....
Anders Hagman
Justeringsman

Presentation av tre nya styrelsemedlemmar

Anki (Ann Christine) Egelberg

Anki är 61 år, bor i Lund och Mälarhusen som ligger ett par km längs kusten norr om Sandhammarens fyr.

Är redovisningsekonom till yrket och driver tillsammans med yngsta dottern en redovisningsbyrå.

Är ordförande i Föreningen Sandhammarens Fyrplats plus har ytterligare föreningsuppdrag i lokala föreningar. Fritiden används till fotografering, motion och vistelse i naturen.

Stimulerande att möta fyrens besökare och att ge dem en trevlig och positiv upplevelse vid besök på Sandhammarens fyr.

Marie Cervin

Marie är 59 år, från Göteborg. Har bott 22 år i Norge och flyttade till Onsala 2008 med familjen.

Har jobbat inom reselivsnäringen och är utbildad projektledare och jobbar med turismutveckling och event.

Driver sedan 2020 Café i Gottskärs hamn.

Har varit ledamot i Båt- och sjöfartsmuseet från 2010-2020

Valberedningen i Nidingens Vänner 2012-2024

Ledamot i styrelsen Nidingens Vänner 2023-

Ingår i gruppen som arbetar med Nidingens 400 årsjubileum.

Hans Falk

Hans är 77 år ung. Han har varit medlem sedan 2003 och aktiv i Programkommittén i Stockholm de senaste 3 åren.

Är fritidsboende på Eknö vid Sandhamn sedan 37 år och sjöfartsintresserad sedan barnsben. Är ute mycket i skärgården och längs kusten.

Började att vandra i hamnen och studerade fartyg 1956 som nioåring och fick kunskap om fartygen och hamnverksamhet och började under 1960-talet som rorgångare på bogserbåt

som extrajobb, fortsatte med detta några år.

Gjorde lumpen i flottan och har varit medlem i Klubb Maritim sedan 1964.

Sjöfartsintresset har utvecklats under åren till att omfatta farleder - fyrar - sjöfart och arkitektur.

I övrigt arbetat som Elkraft ing hela det yrkesverksamma livet.

Anders Unosson
För valberedningen

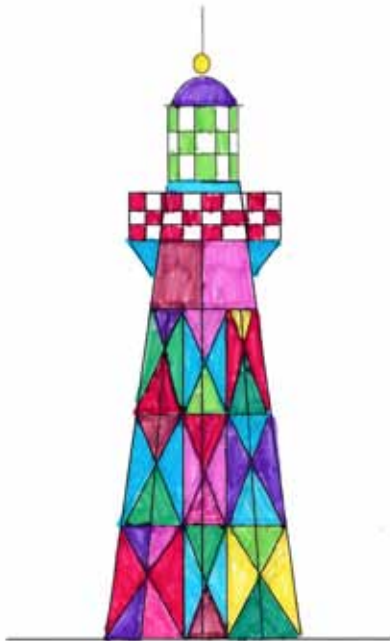
Barnens sida

Du vet väl

att på Fyrwiki har Leif Elsby lagt in en massa ritningar på fyrar som du kan skriva ut på papper och sedan färglägga. Det är olika svårighetsgrad så det är bara att välja. I ena hörnet finns en bild på hur fyren ser ut i verkligheten men det behöver du inte bry dig om. Färglägg som du tycker själv.

För att komma till fyrritningarna går du in på www.fyr.org och väljer "Fyrwiki" i menyraden. I sökrutan överst skriver du "Barnens sida" och sedan kan du klicka på den fyr du vill färglägga. Allt som är blåmarkerat är klickbart.

En som har hittat rätt är 9-åriga Hanna Nilhammer som färglagt Måseskärs fyr i regnbågens alla färger.

Vågnbågs
fyren

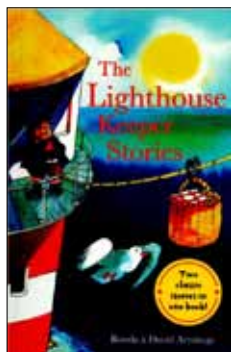
Tips till Internationella Fyrdagens fyrvisare

Printa ut ett antal ritark och sätt en burk med färgpennor bredvid.

Vill ni göra det riktigt avancerat så ordna en tävling.

Boktips för barn och vuxna

Lighthouse Keeper Stories

Av Ronda & David Armitage

Lighthouse Keeper Stories är en barnboksserie på engelska som handlar om fyrvaktaren Mr Grinling, fyren han vaktar och hans fru Mrs Grinling. Du kan läsa 2 berättelser via länken

<https://onlinebackup.elgiganten.se/s/0404fcd5b452451419ea7dbb723fd6def37>

Om du söker på författarnamnen och väljer www.amazon.co.uk får du upp en mängd av titlarna.

Berättelserna är skrivna på ett lättfattligt sätt och är rikt illustrerade.

Insänt av *Christian Lagerwall*

Fyrglede (Fyrglädje)

av Henriette Marie Skjøveland & Linn Marita Andreassen

Norsk Fyrforening har nyligen gett ut en målarbok där man kan färglägga ett 30-tal norska fyrar. Boken riktar sig till barn i alla åldrar och också många vuxna tycker om att färglägga teckningar.

Bokens båda författare kommer från Farsund. Linn Marita som är tatueringsskulptör har gjort teckningarna medan

Henriette Marie, som är daglig ledare för Norsk Fyrforening, har skrivit texterna som finns till varje fyrbild. Linn Marita har tidigare bara kommit i kontakt med fyrar då någon kund efterfrågat en fyrtatuering men nappade på förslaget då Henriette Marie frågade henne.

Utöver själva målarboken har man också tagit fram tatueringar som ser helt äkta ut men som kan tas bort med vatten.

Ordföranden för Norsk Fyrforening, Sven Gj. Gjeruldsen, säger: "I vår bok kan man låta färgerna explodera oavsett om man är liten eller stor." Han hoppas att fler genom detta initiativ skall bli engagerade i fyrarnas historia och bevarande.

Boken på 64 sidor är häftad, har ISBN 978-82-303-6488-8. Boken kostar 299 NOK och tatueringarna 99 NOK/ark. Boken kan beställas på info@fyr.no. Porto till Sverige tillkommer med 120 NOK. Den norska kronan (NOK) motsvarar ungefär den svenska i värde.

Norsk Fyrforening

Till Esbjörn Hillbergs Minne

Svenska Fyrsällskapet har beslutat att inrätta projektbidrag till minne av dess grundare Esbjörn Hillberg. Syftet med bidragen skall vara att främja bevarande, tillgänglighet och kunskap kring svenska fyrar och fyrväsende. Två typer av penningbidrag kommer att delas ut, anslag eller stipendier.

Anslagen kommer att delas ut till ideella fyrvårdare och avser t.ex. bildandet av fyrvårdande föreningar, reparationsarbeten på fyrar, sjömärken och fyrutrustning, göra fyrar tillgängliga och andra ändamål som styrelsen finner lämpliga för att stödja Fyrsällskapets syfte.

Stipendier utdelas till enskilda personer som avser att göra forsknings- och faktainsamling kring fyrar och fyrliv. I samtliga fall gäller att fyrarna skall vara tillgängliga för besök av fyrintresserade och/eller vara till nytta för sjöfarande. Resultat från forskningsarbeten skall göras allmänt tillgängliga.

Ansökan skall innehålla redovisning av det planerade arbetet, dess ekonomi och eventuella bidrag från annat håll. Ansökan bör också innehålla en redovisning av den sökande organisationens eller individens tidigare verksamhet. **För att erhålla penningbidrag krävs medlemskap i Svenska Fyrsällskapet.**

Har du några frågor? Kontakta:

Ulf Schloss, tel: 0704 - 67 24 73,
e-post: ulf.schloss@telia.com.

eller

Christian Lagerwall, tel: 0723 - 15 16 76,
e-post: christianlagerwall@gmail.com

Ansökningar kan lämnas när som helst men behandlas två gånger årligen, i april och oktober.

Ansökan skickas till:

Svenska Fyrsällskapet, Box 1158, 131 27 Nacka Strand, e-post: info@fyr.org.

Styrelsen

Klubbmärken, tröjor, m.m.

Du kan beställa nedanstående artiklar genom att kontakta Ulla Hillberg på email: ulla@hillberg.com alternativt tel. 031-972148. Betala sedan in pengarna på vårt Bankgiro 5441-3174 och skriv på talongen vad du beställt.

Porto inom Sverige är inkluderat i alla priser men för endast ett exemplar per artikel.

Båtflagga med Svenska Fyrsällskapets logo, 31 x 20 cm, 230:- (tilläggsporto utrikes 20:-)

Om fyrar - de Pharis, en översatt avhandling på latin från 1722, pris 110:- (tilläggsporto utrikes 40:-)

Fyrkortlek svenska fyrar, 52+3 kort, pris 75:-, (tilläggsporto utrikes 10:-)

Klubb nål i emalj med logo, 50:- (tilläggsporto utrikes 10:-)

Tygmärke broderat (6 cm högt) logo, 60:- (tilläggsporto utrikes 10:-)

Bokmärken av tjock papp, 6 olika med 2 fyrar på varje, 30:- för alla 6 (tilläggsporto utrikes 10:-)

Keps, marinblå, broderad logo, 200:- (tilläggsporto utrikes 25:-)

Åter i lager

T-shirt, vit, transfer logo vänster arm, dam (XXL), herr (XL), 160:- (tilläggsporto utrikes 20:-)

Piké-tröja, marinblå, broderad logo vänster arm, dam (XL, XXL), 285:- (tilläggsporto utrikes 25:-)

Fyrböcker utgivna av Svenska Fyrsällskapet

Jubileumsbok 20 år, 192 sidor, c:a 170 bilder, hård pärm, ISBN 978-91-85581-77-1, pris 250:- (tilläggsporto utrikes 50:-)

Fyrhandbok, 320 sidor, 450 bilder, hård pärm, 116 svenska fyrar, ISBN 978-91-975819-1-2, pris 180:- (tilläggsporto utrikes 50:-)

OBS! Höjda priser beror på portohöjningar.

Hur blir jag medlem i Svenska Fyrsällskapet?

Vi vet att Blänket studeras av flera som inte är medlemmar i Fyrsällskapet. Många hör av sig för att fråga hur man blir medlem och om det är några speciella krav. Naturligtvis inte! Människor är intresserade av fyrary och Svenska Fyrsällskapet är en allmännyttig ideell förening som är öppen för alla.

Om du vill bli medlem skall du gå in på www.fyr.org och fylla i "Medlemsansökan" som du finner under "Bli medlem" alternativt maila oss på medlem@fyr.org eller ring oss på tel 08-710 3333. Därefter sänder vi en faktura till dig där det står ditt OCR/referensnummer. Inbetalning görs på bankgiro nr 5401-9344. Skriv även ditt OCR/referensnummer på inbetalningen. Årsavgift för enskild medlem är 200:-, för företag 1000:- och för föreningar 250:-. Majoriteten av medlemmarna är enskilda personer intresserade av fyrary och fyryhistoria.

Som medlem får du vår mycket uppskattade tidning Blänket i färg fyra gånger per år. Tidningen är fylld med många intressanta och rikt illustrerade artiklar och nyheter om våra fyrary.

När du har betalt din medlemsavgift sänder vi dig ett välkomstbrev innehållande våra klisterdekalers, det senaste numret av Blänket samt det senaste numret innehållande verksamhetsberättelse, etc.

Vi arrangerar årligen 25-30 föredrag samt kortare och längre fyryresor. Du är mycket välkommen som medlem och att delta i våra aktiviteter som du också kan läsa om på vår hemsida www.fyr.org.

Hur gör man för att få en artikel publicerad i Blänket?

Jo, du kontaktar redaktören (kontaktuppgifterna står på omslagets insida) via brev, telefon eller mail. Manuskripten kan vara i elektronisk form eller handskrivna. Det gör inget om det finns stavfel eller att grammatiken haltar något. Det ordnar sig, huvudsaken är innehållet. ***Artiklar i elektronisk form skall lämnas som icke låsta Word-filer. Eventuella bilder skickas separat antingen som papperskopior (som Du får tillbaka efter skanning) eller som jpg-filer.*** Bilderna måste ha en upplösning som är godtagbar för tryckning, c:a 300 dpi.

Redaktören bedömer om och när en artikel skall publiceras. Då artikeln accepterats startar en brev-/mailväxling till dess att vi båda är nöjda med resultatet.

Det är väsentligt att aviserings- och manusstopptiderna hålls. Tro det eller ej men varje tidning innebär flera månaders arbete innan den går i tryck.

Först till kvarn så var ute i god tid.

Maria Elsby
Redaktör

Svenska Fyrsällskapet

Organisations nr: 802439-0216 Hemsida: www.fyr.org E-mail: medlem@fyr.org
Tel: 08-710 3333 BGnr: 5401-9344 (medlemsavgifter) BGnr: 5441-3174 (övrigt)
Bic/Swift: HANDSESS IBAN: SE30 6000 0000 0005 0942 0818

Styrelse

Ordf. Jan Olsén, Boda Byväg 13, 139 90 Värmdö, tel. 0706-223137
v.Ordf. Ulf Schloss, Alphyddevägen 8, lgh 1404, 131 35 Nacka, tel. 0704-672473
Sekr. Björn Hedberg, Sankt Sigfridsg 83B, lgh 1302, 412 66 Göteborg, tel 0705-335822
Kassör Ann Holmdahl, Höggeröd 305, 473 92 Henån, tel. 0703-539550
Marie Cervin, Bommen 11, 439 94 Onsala, tel. 0704-700771
Anki Egelberg, Vipemöllevägen 113, 224 66 Lund, tel. 0705-118919
Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139
Hans Falk, almagrundet@bahnhof.se, tel. 0706-935011
Christian Lagerwall, Hörngatan 20, 602 34 Norrköping, tel. 0723-151676

Blänket - Redaktion

Redaktör Maria Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel 0523-22139
mobil: 0707-804375, e-mail: maria.elsby@gmail.com
Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139

Hemsida/Sociala medier

Ann-Louise Gustavsson, Hagbyvägen 11, 184 44 Åkersberga, tel. 0702-254340
e-mail: a-lo@telia.com

Fyrlexikon/Fyrwiki

Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139,
mobil 0708-664972 e-mail: leif.e.elsby@gmail.com

Fyrpersonal

Maria Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel 0523-22139
mobil 0707-804375, e-mail: maria.elsby@gmail.com

Internationella fyrdagen

Ulla Hillberg, Donsö backe 16, 430 82 Donsö, tel. 031-972148
email: ulla@hillberg.com

Programkommitté Stockholm

Sammank. Jan-Bertil Sölvén, j.solvin@outlook.com, tel. 0734-445915
Marianne Brus, Bjurövägen 21, 742 96 Gräsö, tel. 0708-187897
Hans Falk, almagrundet@bahnhof.se, tel. 0706-935011
Christer Nettelblatt, Högbergsg. 83 lgh 1404, 118 54 Stockholm, tel 08-642 1776
Christian Lagerwall, Hörngatan 20, 602 34 Norrköping, tel. 0723-151676
Ulf Schloss, Alphyddevägen 8, lgh 1404, 131 35 Nacka, tel. 0704-672473
Anders Unosson, Splitsvägen 6, 139 55 Värmdö, tel. 0706-295786

Programkommitté Väst kust

Sammank. Marie Tilosius, Båtsman Lustigs gata 32, 422 57 Hisings Backa, tel 0705-545151
Ann Holmdahl, Höggeröd 305, 473 92 Henån, tel. 0703-539550
Göran Sembo, Rörviksgatan 35, 421 65 Västra Frölunda, tel 0704-449843

Programkommitté Gotland

Sammank. Gunnar Sillén, Storgatan 72, 624 48 Slite, tel. 0705-822422
Göran Storm, Lau Gumbalde 178, 623 62 Ljugarn, tel. 0705-601190

Programkommitté Syd

Sammank. Gay Thelander, Bagarevägen 14, 294 38 Sölvesborg, tel. 0768-464827
Fleming Eklund, Svartgränd 2, 271 43 Ystad, tel. 0705-180671
Anders Mårtensson, Tegnérsgatan 16, 392 54 Kalmar, tel. 0708-675927

Programkommitté Uppland (nedlagd t.v.)

Revisorer

Revisor Ulf Sörvik, Mölndalsvägen 27, 412 63 Göteborg, tel. 0736-731030
Revisor Johan Rosén, Doktor Forselius gata 26, 413 26 Göteborg, tel. 0706-101219
Rev.suppl. Kenneth Odéus, Prinsgatan 3, 413 05 Göteborg, tel. 0705-680859

Valberedning

Sammank. Anders Unosson, Splitsvägen 6, 139 55 Värmdö, tel. 0706-295786
Nisse Holmdahl, Höggeröd 305, 473 92 Henån, tel. 0703-282530
Marie Tilosius, Båtsman Lustigs gata 32, 422 57 Hisings Backa, tel 0705-545151

Valberedningens sammansättning kan komma att ändras!

Medlemsavgifter för 2024

Om du vill bli medlem skall du gå in på www.fyr.org och fylla i Medlemsansökan som du finner under "Bli medlem" alternativt maila oss på medlem@fyr.org eller ring oss på tel. 08-710 3333. Därefter sänder vi en faktura till dig där det står ett OCR/referensnummer vilket du skall ange när du betalar.

Medlemsavgifterna är:

Enskild medlem bosatt i Sverige	200 kr
Ideell organisation i Sverige	250 kr
Företag/Myndighet i Sverige	1000 kr
Medlem bosatt utomlands	Addera 100 SEK till avgifterna ovan

Medlemsavgift inbetalas på Bankgiro konto nr 5401-9344. Glöm ej att ange ditt OCR/referensnummer du fått.

Medlemmar bosatta utomlands kan betala via IBAN: SE30 6000 0000 0005 0942 0818
Bic/Swift-code: HANDSESS.

Medlemsavgift som betalas efter 1 oktober ett år gäller även för nästa år.

Nidingens gamla fyr
Foto: Björn Hedberg